

6112 SAYILI KANUN KAPSAMINDA İSTEĞE BAĞLI YAYINLARIN İNTERNET ORTAMINDAN SUNUMUNDA ÇOCUKLARIN KORUNMASI

*Protection of Children for Video on Demand Streaming
on the Internet regarding the Law No 6112*

Merve Ayşegül KULULAR İBRAHİM*

Rümeysa ALUÇ**

Özet

İnternet teknolojisinin gelişmesi ve internet kullanımının kolaylığı nedeniyle internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerinden faydalanma oranı sürekli artarken kullanım yaşı gittikçe düşmektedir. Yaşı küçük kullanıcılara zarar verebilecek nitelikte oldukça fazla içeriğin kolayca erişilebilir kılındığı internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerinde çocukların korunması gerekmektedir. Bu koruma ancak söz konusu hizmetlerin denetimi ve düzenlenmesiyle mümkün olacaktır.

İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerinin hukuki ve teknik açıdan denetim ve düzenleme altına alınması kamu yararının gözetilmesi için önemlidir. Çocukların maruz kalacakları olumsuz sonuçların en aza indirilmesi için söz konusu hizmetlere yönelik etkin düzenlemeler yapılmalı ve bu düzenlemelerin uygulamaya etki etmesi için yetkin denetim mekanizması öngörülmelidir. Özellikle çocukların korunması tüm internet aktörleri tarafından evrensel bir amaç olarak kabul edilmektedir. Bu amacın yerine getirilmesi sebebiyle ulusal ve uluslararası arenada görsel-işitsel medya hizmetlerinde yayın gerçekleştirmek üzere olan medya hizmet sağlayıcı veya internet platform işletmecilerine, yayın hizmetlerini sunarken ebeveyn kontrol sistemini entegre etme yükümlülükleri getirilmekte ve bu noktada kuruluşlara tavsiyelerde bulunmaktadır.

Bu çalışmada internet ortamından sunulan isteğe bağlı yayınlarda zararlı içerikler bulunması durumunda çocukların bu içeriklere erişimini önlemeye yönelik hukuki düzenlemeler analiz edilmiştir. Medya hizmet sağlayıcı veya platform işletmecisi ebeveyn kontrolünü uyguların kılarak internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmet içeriklerine ulaşmak isteyen çocukların zararlı veya hukuka aykırı içeriklerden korunmasını sağlamakta, çocuğun kendi yaşına uygun olmayan içeriklere ulaşmak istemesi halinde çeşitli tekniklerin devreye girmesiyle ebeveyn iznini zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada görsel-işitsel medya hizmetlerini etkisi altına alan internet ortamından isteğe bağlı yayın

➤ *Bu makale Etik Kurul İznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee Permission.*

➤ *Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 24.02.2022*

➤ *Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 16.06.2022*

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi,
aysegul.kulular@asbu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6556-0269>

** Üst Kurul Uzman Yardımcısı, Radyo Televizyon Üst Kurulu, r.alucc@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-7948-1588>

hizmetlerindeki ebeveyn kontrol sisteminin yasal düzenlemeler, uluslararası çalışmalar ve uygulamalar temelinde çocukların korunmasındaki etkisi analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, Çocuk, İsteğe Bağlı Yayın, İnternet Ortamından Yayıncılık, Netflix, BluTV

Absract

The development of internet technology and the ease of internet use have impact on Video on Demand Streaming on the Internet. The rate of benefiting from the said technology is increasing day by day while the age of use is gradually decreasing.

Legal and technical control and regulation of over the top services on the Internet should be considered important in order to minimize the negative consequences that children will be exposed to, as well as in the public interest. In this respect, the protection of children is accepted as a universal goal by all actors. Due to the fulfillment of the said purpose, obligations to integrate the parental control system are imposed on media service providers or internet platform operators that are about to broadcast in audiovisual media services in the national and international arena, and recommendations are made to the organizations at this point.

This study questions whether current legislation provide efficient protection for chüldren regarding ahrmfül content considering video on demand streaming on the internet. The media service provider or platform operator enforces parental control to ensure that children who want to access on-demand broadcast service content from the internet are protected from harmful or illegal content. In this study, the parental control system in over the top services from the internet, which has recently become popular and under the influence of audio-visual media services, will be discussed on the basis of legal regulations, international studies and practices.

Keywords: Parental, Parental Control, Child, Over The Top, Streaming, Netflix, BluTV

GİRİŞ

Görsel- işitsel içeriklere erişmek internet teknolojisiyle birlikte değişmiştir. İnternetin sunduğu kolaylıklar sayesinde geleneksel anlamda bilinen bir izleme tekniği olan isteğe bağlı yayın hizmetinin internet ortamından sunumu yaygınlaşmıştır. Öyle ki internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetleri karasal, ulusal veya uydu üzerinden gerçekleştirilen yayınlar gibi profesyonel hale gelmiştir. Bu yayın hizmetleri, kullanıcılarına klasik kitle iletişim tekniğinde farklı bir hizmet sunmaktadır. Gerek erişim kolaylığı gerek sunulan hizmetin profesyonelliği gibi nedenler internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetinin etki alanını genişletmiştir.

İnternet ortamından yayıncılığın gelişmesi hukuki, toplumsal, kültürel veya ekonomik olumlu ve olumsuz etkiler doğurmaktadır. Hukuki etkiler altında, özellikle sorumluluk hukuku kapsamında internet ortamından yayıncılığın verdiği zararların tazmininde kimlerin, hangi kapsam ve türden sorumlu olacağını belirlemede yaşanan zorluklar değerlendirilebilir. Ayrıca internet ortamından yayıncılıkta gerçekleşen hukuka aykırılıkların denetiminin

ve uygulanacak idari yaptırımların düzenlenmemiş olmasının neden olduğu sorunlar bu kapsamdadır. Toplumsal risklerden özellikle üzerinde durulması gereken konulardan biri çocukların internet ortamındaki yayıncılıkta zararlı veya hukuka aykırı içeriklerle karşı karşıya kalmalarıdır. Kişilik hakkı ihlalleri üzerinden haksız kazanç elde edilmesi, çocuk istismarı, ulusal güvenliği tehdit eden veya suç oluşturan eylemler, toplum içinde kin ve nefretin yayılması, kültürün bozulması gibi birçok sorun internet ortamından yayıncılığın hukuk kurallarıyla düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu çalışmada internet ortamından yayıncılık tanımlanarak kapsamı belirtilmiştir. Ardından internet ortamından yayıncılığın oluşturabileceği sorunlar 5651 sayılı Kanun uyarınca değerlendirilmiştir. Bu kapsamda hizmet sağlayıcıların sorumluluğuna yönelik düzenlemeler tartışılmıştır. 6112 sayılı Kanun kapsamında düzenlenen yükümlülüklerin internet ortamından yapılan görsel- işitsel içeriklerin çocuklarda neden olabileceği zararların önlenmesine etkisi araştırılmıştır. Çalışmanın kapsamı çocuğun üstün yararıyla sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda mevcut düzenlemeler çocuğun üstün yararı dikkate alınarak analiz edilmiştir. Son olarak internetten sunulan görsel-ışitsel yayınlar karşısında çocukların korunması için alınabilecek etkin önlem ve öneriler gösterilmiştir.

I. İSTEĞE BAĞLI YAYIN HİZMETİ

Uluslararası karşılığı “Video On Demand” olan isteğe bağlı yayın hizmeti kavramı, kısaca Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Direktifi olarak adlandırılan 10 Mart 2010 tarihli ve 2010/13/EU sayılı Üye Devletlerde Görsel-İşitsel Medya Hizmetlerinin Sağlanmasına İlişkin Yasa, Yönetmelik Veya İdari Eylemlerle Belirlenen Belirli Hükümlerin Koordinasyonu Hakkında Direktif’in 1. maddesinin ilk fıkrasının (g) bendinde “*Medya hizmet sağlayıcısı tarafından seçilen program kataloğu temelinde kullanıcı tarafından seçilen anda ve kişisel talebi üzerine programların görüntülenmesi için bir medya hizmet sağlayıcısı tarafından sağlanan bir görsel-ışitsel medya hizmeti*” şeklinde tanımlanmaktadır.¹ 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’un 3. maddesinin 1. fıkrasının (h) bendinde isteğe bağlı yayın hizmeti; “*Programların kullanıcının seçtiği bir zamanda ve münferit isteği üzerine medya hizmet sağlayıcı tarafından düzenlenmiş bir program kataloğuna bağlı olarak*

¹ European Audiovisual Observatory, “IRISH Plus-3, VOD, platforms and OTT: which promotion obligations for European works?, A publication series of the European Audiovisual Observatory”, 26, erişim tarihi: Ocak 7, 2022. <https://rm.coe.int/1680783489>. EUR-LEX. “Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the Coordination of Certain Provisions Laid Down by Law, Regulation or Administrative Action in Member States Concerning the Provision of Audiovisual Media Services (Audiovisual Media Services Directive).” Erişim Tarihi: Nisan 1, 2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010L0013>.

izlendiği veya dinlendiği yayın hizmeti” olarak belirtilmiştir. Düzenlemeye göre isteğe bağlı yayın hizmeti, içeriklerinin kullanıcılar tarafından serbest bir şekilde seçilebildiği, kullanıcıların istenilen mekanda ve zamanda içeriklere ulaşmasının mümkün olduğu ve programların medya hizmet sağlayıcılar tarafından katalog halinde sunulduğu yayın hizmetidir.

İsteğe bağlı yayın hizmeti birden fazla uygulama, program ve interaktif oyun gibi hizmetleri kapsamaktadır. Geleneksel medyada gerçekleşen televizyon ve radyo yayınından farklı olarak isteğe bağlı yayın hizmeti aktif ve pasif izleyici ve dinleyici kavramını ortadan kaldırmaktadır. İsteğe bağlı yayın hizmetinde izleyici ve dinleyiciye kısmen veya tamamen kontrolün kendilerinde olduğu, kendilerine özel bir alan oluşturma imkanı tanınmaktadır. Bu şekilde içerik seçiminde daha aktif yer alan kişiler için isteğe bağlı yayın hizmetleri kapsamında izleyici ve dinleyici kavramı değil “kullanıcı” kavramı söz konusudur.²

II. İNTERNET ORTAMINDAN İSTEĞE BAĞLI YAYIN HİZMETİ

İnternet ortamı 5651 sayılı Kanun’un 2. fıkrasında tanımlanmıştır. Buna göre internet ortamı, kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri haricinde kamuya açık oluşturulan ve internet sistemlerinin birleştiği bir elektronik ortamdır.³ Görsel- işitsel medyanın internet teknolojisine dayalı dönüşümüyle uygulamadaki bu yenilikleri karşılayacak yeni terimler literatüre dahil olmuştur. Bu anlamda farklı izleme ve dinleme teknikleri dolayısıyla söz konusu olan “internet ortamından yayıncılık”, medya alanındaki yeni kavramlardan biridir. İnternet ortamından yayıncılık açıklanırken internet ortamının kapsamı dikkate alınmalıdır. İnternet ortamı özel veya kurumsal sistemleri dışarıda tuttuğundan internet ortamından yayıncılığın kapsamı da özel veya kurumsal sistemleri içermemektedir. İnternet ortamından yayıncılığın kapsamı, internet ortamından sunulan yazı, ses, video, canlı yayın, görüntü veya fotoğraf gibi içeriklerle sınırlıdır.⁴ Yazı, ses, video, canlı yayın, görüntü veya fotoğraf gibi içeriklerin kişisel bilgisayar sistemleri veya kurumsal bilgisayar sistemleri arasında paylaşılması durumunda bu paylaşımlar “internet ortamından yayıncılık” değildir. Ancak kurumsal bilgisayar sistemleri kullanılarak yapılan paylaşımın kurumsal bilgisayar sistemleri arasında değil de internet üzerinden kamuya açık olarak yapılması halinde bu durum, internet ortamından

² Enes Dönmez, “Yeni Medya ile Değişen Televizyon Yayıncılığında İçerik Üretimi: Küresel ve Yerel Ölçekli Platformlar.” Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Radyo ve Televizyon Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019, s.66.

³ Ali Fuat Özbakır, “İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu,” Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016, s.8.

⁴ Habip Oğuz, İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.45.

yayıncılık olarak değerlendirilebilir. Zira burada içerik paylaşılırken her ne kadar kurumsal bilgisayar kullanılsa da içerik kurumsal bilgisayar sistemi içinde değil kamuya açık olan internet ortamında paylaşılmaktadır. 5651 sayılı Kanun'daki tanımdan da anlaşılacağı üzere internet ortamında yapılan yayında paylaşılan içeriğe belirsiz sayıda kişinin ulaşabiliyor olması gerekmektedir. Bu durumda paylaşımın bireysel veya kurumsal bilgisayar kullanılarak yapılması belirleyici değildir. Paylaşımın belirli bir bilgisayar sistemi içinde mi yoksa herkesin ulaşabileceği bilgisayar ağı olarak internet ortamında mı yapıldığı belirleyicidir. Paylaşımın internet ortamından yapılan yayın kapsamında değerlendirilebilmesi için o paylaşılan veriye internet ortamından belirsiz sayıda kişinin erişme imkanının varlığı gereklidir. İnternet ortamı üzerinden paylaşılan içerik, ister bireysel bilgisayar üzerinden ister kurumsal bilgisayar sistemi kullanılarak paylaşılmış olsun, bireysel veya kurumsal bilgisayar sistemdekiler arasında değil de herkesin erişebileceği şekilde internet üzerinde paylaşılıyorsa internet ortamından yapılan yayın kapsamında değerlendirilecektir.

İnternet ortamında yapılan ve kullanıcılara içeriğe erişim konusunda çeşitli haklar tanıyan yayınlar, internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmeti olarak ifade edilmektedir. 1 Ağustos 2019 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesinin 1. fıkrasının (1) bendinde internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmeti "*Bireysel iletişim hizmetleri dışında, programların kullanıcının seçtiği bir zamanda ve münferit isteği üzerine medya hizmet sağlayıcı tarafından düzenlenmiş bir program kataloğuna bağlı olarak ve doğrudan veya koşullu erişim yoluyla internet ortamından izlendiği veya dinlendiği yayın hizmeti*" şeklinde tanımlanmıştır. İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetleri kullanıcılara isteğe bağlı yayın hizmetinin, uygulamaların ve içeriğin internet ortamından sunulması olarak değerlendirilmektedir.⁵ İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetiyle isteğe bağlı yayın hizmeti kullanıcılara içerik ve hizmetin sunulduğu mecraların farklı olması açısından farklılık göstermektedir. İsteğe bağlı yayın içeriklerinin benzer imkanlarla internet ortamından sunulması durumunda internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmeti söz konusu olmaktadır.

Farklı yaş ve ülkelerden internet kullanıcılarının kolayca ulaşabileceği şekilde arz edilen internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetleri, izleme ve dinleme alışkanlıklarını değiştirmektedir.⁶ İnternet ortamından yapılan

⁵ Body of European Regulators for Electronic Communications, "Body of European Regulators for Electronic Communications, Report on OTT services", erişim tarihi: Kasım 17, 2021. https://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/reports/5751-berec-report-on-ottservices.

⁶ İsmihan Özmen, "Dijital Platformların Kullanımlar ve Doyumlar Bağlamında Alınlanması

yayınlarda geleneksel medyaya kıyasla daha fazla dizi, film, çizgi film, sesli müzik arşivi, belgesel gibi içeriklere ulaşılabilir. Gerek çocuklar gerek yetişkinler tarafından ve medya şirketlerince en çok tercih edilen isteğe bağlı yayıncılık türü internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmeti olarak değerlendirilmektedir.⁷ İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerinin tercih edilmesindeki en büyük etkenlerden biri kolay kullanım ve kullanıcılara sunulan algoritma sistemidir.⁸ Algoritma sisteminde izleyici ve dinleyicilere yönelik beğeniler sınıflandırılarak, kullanıcıların profillerinde kayıt altına aldıkları beğenilere, izleme sürelerine ve deneyimleri dikkate alınarak kullanıcılara bir sonraki ziyaretlerine yönelik yeni içerikler hazırlanmaktadır.⁹

III. İNTERNET ORTAMINDAN İSTEĞE BAĞLI YAYIN HİZMETİ AKTÖRLERİ

İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetleri aktörlerinden ilki medya hizmet sağlayıcılarıdır. 6112 sayılı Kanun'da düzenlenen medya hizmet sağlayıcı, isteğe bağlı yayın hizmetini sunan, hizmetin yerine getirilmesi sürecinde katalog içeriklerinden ve katalogların kontrolü ve düzenlemesinden sorumlu¹⁰ olan tüzel kişiliktir. Medya hizmet sağlayıcı; radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayınları internet yayıncılığı dahil tüm yayın hizmetleri alanında ileten tüzel kişileri kapsamaktadır.¹¹ İsteğe bağlı yayın hizmetini internet ortamından sunmak isteyen medya hizmet sağlayıcılar Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesinin 1. fıkrasının (j) bendinde tanımlandığı üzere Radyo ve Televizyon Üst Kurulundan internet yayın lisansı almak zorundadır. Yayın hizmet lisansı yalnızca Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulmuş anonim

Netflix ve BluTV Örneği", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020, s.56.

⁷ Özmen, s.57.

⁸ Algoritma; internet ve yapay zeka gibi bilişim teknolojilerinin gelişimiyle artan verileri sistematik olarak inceleyen, belirlenen problemi çözmek için çeşitli istatistiksel hesaplamalar yaparak tekrar eden işlemler olarak tanımlanabilir. (Daha geniş bilgi için bkz: Şeyda Demirel ve Selay Giray Yakut, "Karar Ağacı Algoritmaları ve Çocuk İşçiliği Üzerine Bir Uygulama." Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, C:8, S:4, 2019, s.53; Harun Pirim, "Yapay Zeka." Yaşar Üniversitesi E-Dergisi 1, C:1, 2006, s.81-93 Erişim Tarihi: Kasım 17, 2021. <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/business/FT1059479146446.html> , s.87.

⁹ Netflix, "Netflix'in Öneriler Sistemi Nasıl Çalışıyor?", Netflix.com, erişim tarihi: Aralık 7, 2021. <https://help.netflix.com/tr/node/100639>. Bu durum kullanıcıların bilgisi dahilinde olmadığından bu tür uygulamaların kişisel verilerin işlenmesinde amaca uygunluk ve orantılılık ilkesine uygunluğu tartışmalıdır.

¹⁰ Sorumluluk 6112 sayılı Kanun'da "editorial sorumluluk" olarak geçmektedir. Editorial sorumluluk, geleneksel yayıncılık ve internet yayıncılığında program akış ve katalog yayınlarının denetim ve düzenlemesinin yapılması sorumluluğu olarak tanımlanmaktadır.

¹¹ Yusuf Gürsoy, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun Getirdiği Değişiklikler, Scala Yayıncılık, İstanbul, 2011, s.15.

şirketlere verilmektedir. Örneğin isteğe bağlı yayınlarını internet ortamından sunmak için hizmet lisansı alması gereken Prime Video, internet hizmet yayını lisansını alabilmek için Türk Ticaret Kanunu'na göre Amazon Turkey Video Dijital Yayıncılık Anonim Şirketi'ni kurarak başvuru yapmış ve yayın hizmet lisansını alabilmiştir. Benzer şekilde Netflix logosuyla internet ortamından isteğe bağlı yayın sunan şirket, Los Gatos Turkey Yayın Hizmetleri Anonim Şirketi'dir. İnternet yayın lisansı yalnızca anonim şirketlere verildiği için internet üzerinden isteğe bağlı yayın yapmak isteyen kuruluşların anonim şirket kurma zorunluluğu bulunmaktadır.

İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmet aktörlerinden bir diğeri ise internet yayın platform işletmecisidir. Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesinin 1. fıkrasının (m) bendindeki açıklamaya göre internet platform işletmecisi, birden fazla radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetini bir URL veya mobil uygulama üzerinden internete erişebilen araçlarda ulaştırılabilir kuruluşur. Yönetmeliğe göre internet platform işletmecisinin isteğe bağlı yayın hizmetlerini internet ortamından iletebilmesi için Türk Ticaret Kanunu'na uygun şekilde kurulan bir anonim veya limited şirket olması ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'ndan "yayın iletim yetkisi" alması gerekmektedir. Tivibu, Turkcell Plus veya Digiturk internet platform işletmecileri olarak internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmeti veren kuruluşlardır.

Medya hizmet sağlayıcılarla internet yayın platform işletmecileri internet ortamından isteğe bağlı yayın yapabilen aktörlerdir. Medya hizmet sağlayıcıların anonim şirket olma zorunluluğuna karşın Yönetmelikte internet platform işletmecilerinin limited şirket statüsünde bulunmalarına izin verilmiştir. İnternet yayın platform işletmecilerinin internet üzerinden isteğe bağlı yayınlarının internetin ülke sınırlarını aşan ve anında çok büyük kitlelere ulaşabilen kendine özgü yapısı dolayısıyla oluşturabileceği zararlar da geleneksel medyaya göre çok büyük boyutlara erişebilmektedir. Bu nedenle internet üzerinden isteğe bağlı yayın aktörlerinin hukuki nitelikleri, sunulan yayın hizmetinden doğan zararlardan sorumluluklarının belirlenmesinde önem arz etmektedir. Zira limited şirket olarak internet üzerinden isteğe bağlı yayın hizmeti sunan internet platform işletmecilerinin sorumluluğu şirketin malvarlığıyla sınırlandırılmıştır.¹² İnternet yayın platform işletmecilerinin sunduğu hizmetlerden doğan zararların tazmininin şirketin malvarlığını aşması durumunda aşan kısım tazmin edilemeyecektir. Her ne kadar kanun yahut şirket sözleşmesinden kaynaklı yükümlülüklerin ihlali sonucu doğan zarardan limited şirket müdürlerinin kusur sorumluluğu söz konusu olsa da bu

¹² Mustafa Erdem Can, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri." Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:15, S:4, 2011, s.3.

sorumluluk internet ortamından isteğe bağlı yayıncılıktan kaynaklı zararların telafisi için etkili bir çözüm değildir. Zira internetin ülke hudutlarını aşan büyük kitlelere erişen bir ağ özelliğini haiz olması dolayısıyla internet ortamından yapılan yayınlardan doğan zararlar da telafisi güç zararlar olabilmektedir. Burada şirket müdürlerinin sorumluluğu kanundan yahut şirket sözleşmesinden kaynaklı yükümlülüklerini ihlal etmelerine dayanmaktadır.¹³ Zararla şirket müdürünün yükümlülüğünün ihlali arasında illiyet bağı bulunmalıdır.¹⁴ Halbuki internet ortamından isteğe bağlı yayınların neden olduğu zararlarda şirket müdürünün kanun ya da sözleşmeden doğan yükümünün ihlali söz konusu olmadığından müdürün sorumluluğuna gidilemeyecektir. Nitekim burada müdürün kusurlu davranışından değil yayın hizmetinden kaynaklanan zarar söz konusudur. Bu nedenle limited şirket olarak kurulabilen internet yayın platform işletmecilerinin gerçekleştirdikleri yayın nedeniyle verdikleri zararlardan yalnızca şirket malvarlığıyla sorumlu olmaları nedeniyle zararın giderilememesi hakkaniyete aykırıdır. Bu sorunun önlenmesi için internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmeti sunan medya hizmet sağlayıcılarında olduğu gibi internet yayın platform işletmecileri için de anonim şirket niteliğini haiz olma şartı getirilmelidir.

IV. İNTERNET ORTAMINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN YAYINCILIK VE ÇOCUK

Çocuklar; bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle bilgiye, görüntüye, sese, video kaydına internet üzerinden oldukça kolay bir biçimde ulaşabilmektedir.¹⁵ Bu durum çocukların zararlı içeriklerle karşı karşıya kalmasını kolaylaştırmıştır. Çocuklar için zararlı içeriklere erişimin bu kadar kolay olmasına karşın

¹³ Limited şirket müdürlerinin sorumlulukları hakkında detaylı bilgi için bkz: Soner Altaş, “Anonim ile Limited Şirket Yöneticileri Hakkında Sorumluluk Davası Açabilmek İçin Genel Kurul Onayı Gerekir mi?” Mali Çözüm Dergisi, C:5, S:2, 2017, s.153-160.

¹⁴ Burada müdürlerin sorumluluğu söz konusudur. Bu durum müdürlerin organ olarak işledikleri haksız fiillerden doğan sorumlulukla karıştırılmamalıdır. Zira limited şirketteki müdürlerin şirketin bir organı olarak yaptıkları işlerden veya görevlerinin icrası sırasında gerçekleştirdikleri haksız fiillerden zarar doğması durumunda bu zarardan limited şirket sorumludur. Detaylı bilgi için bkz: Şükrü Yıldız, “Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu,” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C:12, S:24, 2013, s.64. Burada haksız fiili her ne kadar müdür gerçekleştirmiş olsa da organ sıfatıyla haksız fiil işlenmekte ve bu hallerde müdürün değil şirketin sorumlu olacağı TTK 632. maddesinde açıkça düzenlenmektedir.

¹⁵ Fatma Kübra Çelen, Aygül Çelik ve Süleyman Sadi Seferoğlu, s.646; Ferhan Odabaşı, Ahmet Naci Çoklar ve Işıl Kabakçı, “Yeni Dünya: İnternet-Ailelerin Yeni Dünyadaki Sorumlulukları Nelerdir?” 8. Aybastı-Kabataş Kurultayı, Temmuz 2-3, 2007, s.6; Niyazi Güler, Şahin Bayzan, Abdulhamit Güneş, “İnternette Çocuklara Yönelik Riskler ve Ailelerin Bilinçlendirme Faaliyetlerindeki Rolü.” Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Sempozyumu, Mayıs, 2016, s.1205-1217 Erişim Tarihi: Şubat 17, 2022. <https://drive.google.com/file/d/11VvPFxOYa0m-7T4gfln7PzK0nOvXZHL1/view>.

çocukların korunmasına ilişkin internet kullanımında erişkinler çeşitli zorluklar yaşayabilmektedir. Zira internet ortamından görsel-işitsel medyayla sonradan tanışan ebeveynler için dijital göçmen olarak internet teknolojilerini kullanmada bazı adaptasyon sorunları söz konusudur. Ancak doğrudan bu ortamda büyüyen çocuklar, dijital yerli olarak bu teknoloji içerisinde doğduğu için zorluk yaşamadan yeni gelişmelere adapte olabilmektedir.¹⁶ Etkiye açık olmaları dolayısıyla medya aktörleri internet yoluyla çocukların düşünce ve kanaatlerinde yönlendirici etkiyi kullanmaktadır.¹⁷ Pornografi, istismar, her türlü şiddet gibi zararlı içeriklerden çocukların korunması için devletin alacağı önlemlerden¹⁸ başka ebeveynlerin de bu içeriklerin zararları konusunda çocuklarını bilinçlendirmeleri gerekir.¹⁹ Burada önemli bir konu da ebeveynlerin bilinçlendirilmesidir. Zira ebeveynlerin medya okuryazarı olmaları; çocukları ve gençleri medyada geçirdikleri zaman ve izledikleri içerikler konusunda yönlendirebilmelerini mümkün kılmaktadır.²⁰

A. Zararlı İçerik Olarak Müstehcenlik

Çocukların gerçek hayatta karşılaşacakları her türlü tehdidin başka bir görünümüyle internette de karşılaşması mümkündür. Başka bir anlatımla çocuklar için gerçek hayatta endişe edilen risklerin tamamına yakını internet ortamında da bulunmaktadır. Doktrinde çocukların internet hizmeti kullanılarak oluşturulan internet mecralarında karşılaşabilecekleri bazı zararlı içeriklerden bahsedilmektedir.²¹ Buna göre zararlı içerik pornografik görüntüler, şiddet, yaşa göre uygun olmayan içerikler, istismar veya zorbalık gibi faaliyetleri kapsayan

¹⁶ Çocukların geleneksel iletişim araçları karşısında dahi aktif oldukları, internet ortamından gerçekleşen ve her türlü içeriğin ulaşılabilir olduğu mecralara kolaylıkla erişebildikleri ve çevrimiçi tüm imkanlardan faydalanabildikleri ifade edilmektedir. Nimet Özsevinç, “Yeni Medya Okuryazarlığı Bağlamında Teknoloji Bağımlılığının İncelenmesi: İlköğretim Öğrencileri ve Ebeveynlerinin Davranışsal Bağımlılık Analizi,” *İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, 2021, s.35; Schramm, Lyle ve Parker 1961 yılında gerçekleştirdikleri “*çocukların televizyon izleme üzerine eğilimleri*” isimli çalışma için detaylı bilgi bkz: Özmen, s.19. Dijital ebeveyn internet ortamındaki yayıncılıkta zararlı içerik ve hukuka aykırı eylemlerin farkında olmaktadır. (Detaylı bilgi için bkz: Özsevinç, s.67).

¹⁷ Nurullah Terkan ve Ahmet Taylan, “İnternet ve Çocukların Korunması: Ebeveyn Kontrolü,” *Uluslararası Yeni İletişim Ortamları ve Etkileşim Konferansı*, Nisan 28-30, 2010, s.339.

¹⁸ Hamza Çakır, “Televizyonun Zararlı Yayınları Karşısında Çocukların Korunmalarına Yönelik Yasal Düzenlemeler.” *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S:19, 2004 s.472 vd.

¹⁹ Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, “İnternet Kullanımında Çocuk ve Aile İlişkisi.” Erişim Tarihi: Ocak 1, 2022. <https://internet.btk.gov.tr/internet-kullaniminda-cocuk-ve-aile-iliskisi>.

²⁰ Yıldız Dilek Ertürk ve Ayşen Akkor Gül, *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2006, s.48.

²¹ Niyazi Güler, Şahin Bayzan ve Abdulhamit Güneş, s.1208.

içerikler olarak açıklanmaktadır.²² Söz konusu faaliyetler araştırmacılar tarafından farklı sınıflandırmalara tabi tutulmakta, sayılan içerikler “İçerik Riskleri” sınıfında değerlendirilmektedir.²³ Ölçülü ve orantılı hukuki ve teknik koruma sisteminin oluşturulabilmesi için kavramların içeriği doğru tespit edilmelidir.²⁴ Zararlı içerik tehdit, taciz, aşağılama dahil olmak üzere gerçekleşen siber zorbalık anlamına gelmektedir. Ayrıca söz konusu içeriklere maruz kalanlarda kendilerine zarar verme, intihar ve şiddete yönelme gibi, girişimler gözlemlenmiştir.²⁵ Başka bir görüşe göre ise zararlı içerik kavramı, hukuka uygun olmasına karşılık çocukların fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki yönden maruz kaldıkları içerikten olumsuz etkilenmelerine yol açan içeriklerdir.²⁶ Bunlara örnek olarak özellikle internet kaynaklarıyla ilgili ödev yahut projelerde yapılan kopyacılık veya aşırma öyküleri içeren paylaşımlarla çocukları etik dışı davranışlara yönlendiren siteler²⁷, pornografi, uyuşturucu, alkol veya şiddet içeren paylaşımlar yahut çeşitli hırsızlık metodlarını veya bomba yapımını öğreten siteler gösterilebilir.²⁸

Görsel-işitsel medyada zararlı içerikler her devletin sahip olduğu kültürel, dini, siyasi, maddi ve manevi değerlerine göre ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Müstehcen görüntü, ses veya yazı çeşitli toplumların sahip olduğu değerler içerisinde olumlu karşılanırken Türk toplumunun maddi ve manevi değerleri bunu kabul etmemektedir.²⁹ Bu sebeple, görsel- işitsel faaliyetler kapsamında sunulan görüntü, ses, video klip gibi içeriklerde kanun koyucunun zararlı ve hukuka aykırı olarak kabul ettiği kriterler dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda müstehcen görüntü toplumların değerlerine göre farklılaşabildiğinden³⁰, her devletin kabul

²² Ferhan Odabaşı, Ahmet Naci Çoklar ve Işıl Kabakçı, s.6.

²³ Niyazi Güler, Şahin Bayzan ve Abdulhamit Güneş, s.1208.

²⁴ Wolfgang Benedek ve Matthias C. Kettmann, *Ifade Özgürlüğü ve İnternet*, MATBAM Yayınevi, Ankara, 2013, s. 78.

²⁵ Philip Nolan, “Ireland: New Law To Protect Children And General Public Online”, Mondaq.com, erişim tarihi: Ocak 3, 2022. <https://www.mondaq.com/ireland/media-entertainment-law/789332/new-law-to-protect-children-and-general-public-online>.

²⁶ Nigar Samsa, “Kamu Haberleşme Hürriyeti Kapsamında İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Denetlenmesi,” Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010, s.61.

²⁷ Aslı Güngör Kırçıl ve Turhan Karagüler, “Ödev Kopyacılığında İnternetin Rolü ve Önlemler,” IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Dumlupınar Üniversitesi, İnternet Teknolojileri Derneği, Ocak 31, Şubat 2, 2007, s.200.

²⁸ Tuncay Yiğit, Murat Sığıla, Nurten Aksungur, Saliha Erbağ ve Ümmiye Palaz, “Çocuklar İçin İnternet Güvenliği: Bir Ebeveyn Kontrol Aracı,” IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Dumlupınar Üniversitesi, Ocak 31, Şubat 2, 2007, s.45.

²⁹ Müstehcen içerik; toplum tarafından ahlaksız veya kirli olarak düşünülen içerikler olup pornografik içerikleri de kapsayan içeriklerdir. Detaylı bilgi için bkz: Veli Özer Özbek, Müstehcenlik Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s.21.

³⁰ İsmail Malkoç, Yeni Türk Ceza Kanunu, Malkoç Yayınevi, Ankara, 2008, s.1959; CGK, YARGITAY, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 2015/66, E. 2014/14-603 (24 Mart 2015).

ettiği düzenlemeler farklılık gösterebilmektedir. Devletlerin müstehcenlikle ilgili hukuki yaklaşımları değerlendirildiğinde genellikle ülkemizde olduğu gibi müstehcenliğin suç olarak kabul edildiği görülmektedir.³¹ Bu kapsamda Avrupa Siber Suç Sözleşmesi'nde de şartları belirtilerek çocuk pornografisi, içerikle ilişkili suçlar olarak düzenlenmiştir.³² Benzer şekilde Avrupa Konseyi de zararlı içerik kavramını her üye devletin sahip olduğu kültürel, ahlaki veya toplumsal değerleri göz önünde bulundurarak açıklamakta, şiddet veya aşırıya kaçan cinsel görüntüleri zararlı içerik olarak kabul etmektedir.³³

B. Zararlı İçerik Olarak Dijital Oyunlar

Dijital oyunlar çocukların düşünce yapısında agresif hareketlere, fizyolojik problemlere, sosyal davranışlarında yalnızlaşmaya yol açmaktadır. Dijital medya araçları çocukların oldukça kolay ulaşabileceği içeriklerle donatılmaktadır. Kontrolsüz bırakılan çocuk dijital oyun sektöründe tek başına ve kendisine oyun esnasında verilen komutlara tek hâkim olan kişi konumunda bulunmaktadır. Bu durum çocukta kişilik bozukluğu başta olmak üzere sosyal çevresiyle ilişkilerinde ve gelişiminde olumsuz etkilere yol açmaktadır.³⁴

Dijital ortamda oyunlara bağımlı olarak yetişen bireyler oyun dünyasının sunduğu sanal gerçekliğin ötesinde bir dünya hayal ederek gerçeklikten kopmakta, sanalda gerçekleştirdiklerini gerçek dünyada gerçekleştirememekten ötürü kendini eksik hissederek kişisel öz gelişimini tamamlayamamaktadır. Böylece kişi gerçek hayattan daha çok koparak kendini sanal gerçekliğe ve sanal başarıya teslim ederek ruh ve beden bütünlüğüne zarar verebilmektedir. Bu durum Medeni Kanun'un 23. maddesinde "*Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz.*" şeklinde düzenlenen kişinin kişilik hakkının kendisine karşı korunduğu hükmün ihlalini oluşturmaktadır. Özellikle dijital oyunlardaki şiddet, aile ve sosyal çevreyle problemlere yol açmaktadır. Sözlü şiddet, cinsel şiddet gibi şiddetin tüm öğelerinin görüldüğü dijital oyunlar yetişkin bireylerin yanında küçük yaş gruplarını manipüle etmekte oldukça etkilidir. Bağımlılığın en çok görüldüğü alanlardan biri olan dijital oyun sektöründen en çok etkilenen

³¹ Gökhan Taneri, "Müstehcenlik Suçu," Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C:13, S:1, 2018, s.567.

³² Fatih S.Mahmutoğlu, "Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Sütjelerinin Ceza Sorumluluğu," *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* C:59, S:1-2, 2001, s.40vd; Kayıhan İçel, "Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Bağlamında 'Avrupa Siber Suç Politikasının Ana İlkeleri'", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C:59, S:1-2, 2001, s.7.

³³ Council of Europe, Media Regulatory Authorities and Protection of Minors, COE, Strasbourg, 2019, Erişim Tarihi: Kasım 17, 2021. <https://rm.coe.int/media-regulatory-authorities-and-protection-of-minors-serbian-/168096847b>.

³⁴ Toksoy, s.24.

çocuklar ve ergen yaş grupları için önlem alınmalı, bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı ve gerekli tüm tedbirler alınmalıdır.³⁵

Son zamanlarda gelişen oyun sektöründen etkilenen aktörler arasında internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmet sektörü de bulunmaktadır. Örneğin Netflix adlı hizmet sağlayıcı “Netflix Games: Yepyeni Bir Mobil Eğlence Deneyimi” adı altında abonelerine yeni bir dijital oyun hizmeti sunmakta, oyun hizmetlerinin içeriklerde abonelere sunulan dizi ve filmlerde olduğu gibi her seviyeden kişiye uygun olarak tasarlandığı söylenmektedir. Öncelikle abonelerine beş oyuna dair hizmet sunan Netflix, oyun arşivlerinin tüm üyelerine hitap ettiğini belirtirken ilgili oyunlara “çocukların güvenliği” gerekçesiyle küçük yaşta kullanıcılar tarafından ulaşılamayacağını ifade etmektedir. Bu oyunlara erişimin yetişkin profilinde kullanılan ve çocukların bu profillere girmesini engelleyen PIN kodu sistemiyle korunacağı belirtilmektedir.³⁶

C. Çocukların Zararlı İçeriklere Erişimini Önlemede Ebeveyn Kontrolü

İnternet ortamındaki zararlı içeriklerin çocuklar üzerinde doğurabileceği olumsuz etkilerin önlenmesi için okul ve aile içi eğitimde çocuklara zararlı faaliyetlerin kapsamının ve henüz yaşına uygun olmayan içeriklerle karşılaştıkları zaman nasıl davranmaları gerektiğinin öğretilmesi, gösterilmesi ve internet faaliyetleri hakkında çocukların bilinçlendirilmesi gereklidir. Çocuklar internet ortamından izledikleri, dinledikleri veya maruz kaldıkları içerikten rahatsız olmaları halinde bu içerikten ebeveynlerini haberdar etmelerini bilecek şekilde bilinçlendirilmelidir.³⁷ Ebeveynlerin çocuklarını dış dünyadaki kötülüklerden korudukları gibi internet ortamındaki faaliyetlerin zararlarından da korumaları gerekmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin çocukların internet ortamında ziyaret ettikleri siteleri izleyerek çocukların online içeriklere erişimini denetlemesi zararlı içeriklerden çocukları korumada önemlidir.³⁸ Ancak ebeveynin kontrolden aciz kaldığı durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu tür durumlarda çocuklar tarafından kontrolsüz internet içeriğine ulaşılmasının teknik olarak engellenmesi önem arz etmektedir. Bu açıdan doğacak zararlı ve olumsuz etkileri aza indirebilmek için ebeveynlerin teknik olarak bu araçları denetleyen ve düzenleyen “ebeveyn kontrol”

³⁵ Özsevinç, s.48-49.

³⁶ Netflix, “Netflix Games:Yepyeni Bir Mobil Eğlence Deneyimi”, Netflix.com, erişim tarihi: Ocak 5, 2022. <https://about.netflix.com/tr/news/let-the-games-begin-a-new-way-to-experience-entertainment-on-mobile>.

³⁷ Nilüfer Tuncer, “Çocuk ve İnternet Kullanımı.” Türk Kütüphaneciliği, C:14, S:2, 2000, s.210 vd.

³⁸ Duygu Kaşıkçı, Kürşat Çağiltay, Türkan Karakuş, Engin Kurşun ve Chris Ogan, “Türkiye ve Avrupa’daki Çocukların İnternet Alışkanlıkları ve Güvenli İnternet Kullanımı,” Eğitim ve Bilim, C:39, S:171, 2014, s.232.

sistemlerini öğrenmeleri ve bu uygulamaların faydalarından yararlanmaları gerekmektedir.

Ebeveyn kontrolü, isteğe bağlı yayınlarda kullanıcıların yetişkin ve çocuk profilleri olmak üzere belli yaş sınıflandırmalarının yapılması ve böylece çocukların zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimlerine uygun olmayacak, bir başka deyişle yetişkin profillerine uygun içeriklere çocuklar tarafından ulaşılmasını engellemeye yarayacak sistem olarak tanımlanabilmektedir.³⁹ Ebeveyn kontrol programları ebeveynlere, çocuklarının ziyaret ettiği sitelerin bilgisine ulaşarak internette zararlı içerikler barındıran sitelere çocuklarının erişimini denetleyebilme olanağı tanımaktadır.⁴⁰ Ebeveyn kontrolü, aileler tarafından çocukların karşılaşabilecekleri zararlı içeriklerden korunmaları amacıyla filtreleme uygulamaları, internette geçirilen sürenin belirlenmesi veya sadece çocuklara yönelik içeriklere ulaşmaları noktasında gerçekleştirilen teknik faaliyetlerdir.

Avrupa’da ebeveyn kontrolünde gerçekleştirilecek düzenlemelerde “*Avrupa Komisyonu: Televizyon Yayıncılığının Ebeveyn Kontrolüne İlişkin Rapor*” etkin rol oynamıştır.⁴¹ Raporda çocuklar tarafından izlenen programların içeriğiyle bu programların ebeveynler tarafından kontrolünün hangi teknik ve teknolojilerle olması gerektiği ortaya konulmaktadır.⁴² Ayrıca bu raporla Avrupa Komisyonu ve Parlamentosu, ebeveyn kontrolünün dijital çağın gelişimine uygun olacak şekilde uygulanması ve bu kontrol mekanizmalarının paydaşlar tarafından teşvik edilmesini tavsiye etmektedir.⁴³

1999’da Avrupa Birliği Konseyi “Dijital görsel- işitsel hizmetlerin gelişimi ışığında küçüklerin korunmasına yönelik 17 Aralık 1999 tarihli 2000/C 8/06

³⁹ Doğan Haber Ajansı, “RTÜK Başkan Yardımcısı Uslu’dan ‘Ebeveyn Kontrolü’ Hatırlatması.” Erişim Tarihi: Ocak 10, 2022. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/rtuk-baskan-yardimcisi-usludan-ebeveyn-kontrolu-hatirlatmasi> 41734897.

⁴⁰ Yiğit, Sığıla, Aksungur, Erbağ ve Palaz, s.46.

⁴¹ University of Oxford, “Final Report, Parental Control of Television Broadcasting, PCMLP.” Erişim Tarihi: Ocak 22, 2022. https://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/docs/library/studies/finalised/parental_control/chapter1.pdf.

⁴² Doktrinde de program içeriklerinin çocuklara uygun olmaması, ekran karşısında geçirilen vaktin çocuklarda bağımlılık oluşturması, çocukların gelişim ve eğitimlerine toplumun değerlerine olumsuz etkileri tartışılmakta ve bu bağlamda ailenin rolü ve ebeveyn denetiminin önemi vurgulanmaktadır. (Detaylı bilgi için bkz: Ali Murat Kırık, “Televizyon Gelişim Çağı Çocukları Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Ebeveyn Kontrol Sorunu,” 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:2, S:4, 2013, s.194 vd.; Büşra Nur Oğuz ve Ali Yiğit Kutluca, «Okul Öncesi Dönemde Çocukları Olan Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi,» Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C:39,S:2, 2020, s.253.

⁴³ Marina Benassi, “European Commission: Report on Parental Control of Television Broadcasting”, Iris Merlin, erişim tarihi: Ocak 3, 2022. <https://merlin.obs.coe.int/article/1322>.

sayılı Konsey Kararları”nı kabul etmiştir. Bu belgenin amacı “*Üye Devletlerde dijital iletim sistemlerinin hızla geliştiğini ve bu nedenle bu aşamada reşit olmayanlar için koruyucu önlemlerin uygulanmasının ele alınması gerektiği ...*” şeklinde açıklanmaktadır. Konsey, ebeveyn kontrolüne yönelik olarak sosyal gelişmelerin ve piyasanın takip edilmesini, bu yönde küçüklerin zararlı görsel- işitsel içerikten korunması yönünde birtakım sistemlerin uyarlanması ve tanımlanmasını kuruluşlara hatırlatmaktadır. Bu kabul Konsey Kararı’nın 8. maddesindeki “*Ebeveyn kontrolü için yeni teknik araçların geliştirilmesinin, yayıncılar, erişim, hizmet, içerik sağlayıcıları gibi çeşitli operatör kategorilerinin küçüklerin zararlılardan korunmasına ilişkin sorumluluklarını azaltmaması gerektiği kabul edilmektedir.*” şeklindeki düzenlemesinden anlaşılmaktadır.⁴⁴ Görüldüğü üzere uluslararası kuruluşlar da küçük yaştaki bireylerin görsel- işitsel içeriklerdeki zararlı içeriklerden korunmaları gerektiğini kabul ederek ebeveyn kontrol sisteminin çocukların ulaşabileceği her türlü dijital ortama entegre edilmesini amaçlamaktadır. Bu amaç yayıncı veya sağlayıcıların ebeveyn kontrolü için teknik araçlarını geliştirmeleri, küçüklerin korunmasına yönelik sistemlerin etkinlik kontrollerini gerçekleştirmeleri ve konu hakkında bilinçlenmelerini sağlamak üzere çaba sarf etmeleri gerektiği yönünde ilerlemektedir.⁴⁵

Avrupa Konseyi internet ortamındaki zararlı faaliyetlerden çocukların korunması için öz denetim mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiğini kabul ederek bu açıdan ortak düzenleme mekanizmalarının oluşturulması noktasında en iyi uygulamaları ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Bu açıdan Konsey, özel sektörle iş birliği içerisinde bulunmak gerektiğine odaklanarak çocukların zararlı içeriklerden korunması ve yeni iletişim ortamlarına katılımlarının sağlıklı olması bakımından alınacak önlemleri belirlemek için 2009 yılında bir Tavsiye Kararı hazırlamıştır. Tavsiye Kararı’nda internet ortamında çocuklar için güvenli alan oluşturulması hedeflenmiş “güvenli işaretler ve etiketleme sistemlerinin” geliştirilmesi teşvik edilmiştir.⁴⁶

Uluslararası metinlerde isteğe bağlı yayınlar bakımından ebeveyn kontrolü sistemlerinin kullanılması, içerikler hakkında gereken bilgilerin çeşitli yollarla kullanıcıya verilmesi halinde çocukların ne tür içeriklere maruz kalacaklarını

⁴⁴ “Council Conclusions of 17 December 1999 on the protection of minors in the light of the development of digital audiovisual services”, Official Journal 12.01.2000, C 008, P. 0008 – 0009, erişim tarihi: Ocak 2, 2021. <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000Y0112%2805%29:EN:HTML>.

⁴⁵ Annemique de Kroon, “European Council: Protection of Minors in the Light of The Digital Developments”, Iris Merlin, erişim tarihi: Ocak 2, 2022. <https://merlin.obs.coe.int/article/1556>.

⁴⁶ Francisco Javier Cabrera Blázquez, Maja Cappello, Amélie Lépinard ve Sophie Valais, The Protection of Minors in a Converged Media Environment, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2015, s.16.

bilmeleri ve dolayısıyla içeriklere yönelik karar verme ve bu konuda kendilerinin yetkili olabilmeleri açısından önemli görülmektedir.⁴⁷ Bunun yanında Avrupa Komisyonu da yaptığı çalışmalarda, ebeveyn kontrolü uygulamasının geliştirilmesi için ilgili tüm aktörlerin bir araya gelmesini sağlamayı amaçlamakta, bu tekniklerin geliştirilmesi için destekler vermektedir. Medya okuryazarlığını teşvik ederek tüm üye devletlerin eylemlerini incelemeyi hedeflemektedir.⁴⁸

Çocukların internet ortamındaki yayınlara erişim sağlaması esnasında zararlı veya hukuka aykırı içeriklerden korunması için öncelikle ailelerin bilinçli olması belirtilirken bu yönde ebeveynlere içerik filtreleri, şifre uygulamaları, dijital imza veya güvenlik duvarları gibi tekniklerin kullanılması tavsiye edilmektedir.⁴⁹ Bu yönde doktrinde “eğit, izle, uygunsuzu engelle” şeklinde düşünceler geliştiği görülmektedir.⁵⁰ Ebeveyn kontrol sistemlerinden en bilineni PIN uygulama tekniğidir. Bu uygulama, internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerini kullanan küçük yaştaki bireyler için oluşturulmuş ve içeriğin görüntülenmesi için ancak belirlenmiş bir PIN kodunun girilmesiyle içeriğe ulaşılabilen tekniktir. Eğer sistemde PIN kodu ebeveyn tarafından kurulmuş veya “çocuk kilidi” olarak adlandırılabilir sistem aktif hale getirilmişse, çocuğun kendisi için belirlenen içerik sisteminden çıkabilmesi, başka bir anlatımla yetişkin içeriklerine girebilmesi için PIN kodunu sisteme doğru girmesi gerekmektedir. PIN uygulamasıyla sadece içeriğe erişimin değil, isteğe bağlı yayın kataloglarındaki özel kategori seçeneklerinin de erişime kapatılması mümkün olmaktadır.⁵¹

Hukuken içeriğin yaşa uygun şekilde sınıflandırılması, belirli süre içerisinde içeriğe ulaşılabilme izni veya şifreleme gibi tekniklerin kullanılması

⁴⁷ Council of Europe, s.23.

⁴⁸ Kroon, “European Council: Protection of Minors in the Light of The Digital Developments”, Iris Merlin, Erişim Tarihi: Ocak 2, 2022. <https://merlin.obs.coe.int/article/1556>.

⁴⁹ İnternetin zararlı içeriklerine karşı bilinçli olmayan ebeveynler çocuklarını söz konusu içeriklerden nasıl koruyacaklarını bilememektedir. Teknoloji kullanımında bilinçlenmesi gereken ebeveynler kendilerini eğitmelerinin yanında çocukların erişmelerini istemedikleri siteler üzerinde filtreleme uygulamalarının kullanılmasını sağlamalı, alan adları üzerinde engelleme yoluna gitmeleri gerekebilmektedir. Bu tekniklerin yanında sadece çocuklara ait çocuk içeriklerinin kullanılabilmesi her kullanıcıya ait farklı hesaplar kullanılmalıdır. Akıllı cihazlara ebeveyn kontrolleri ve filtreler kurulmalıdır. Cinsel içerikli video ve görsellerin arama motorlarında görünmemesi ve söz konusu içeriklere yönlendirebilecek linkler filtrelenmelidir. Detaylı bilgi için bkz: Özsevinç, 61 vd.

⁵⁰ Sadık Güneş, *İnternet Kullanımı ve Aile*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2008, s.13.

⁵¹ European Regulators Group for Audiovisual Media Services. “Protection of Minors in The Audiovisual Media Services: Trends & Practices, 2017.” Erişim Tarihi: Şubat 17, 2022. <https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2016/10/ERGA-PoM-Report-2017-wordpress.pdf>; Francisco Javier Cabrera Blázquez, Maja Cappello, Amélie Lépinard ve Sophie Valais, s.45, 63.

yetişkinlere uygun içeriklere çocukların ulaşmasının engellenmesi olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda içeriklere yönelik yapılan bu faaliyetlerin çocukların üstün yararının sağlanması gerekçesiyle yayın yasağı anlamına gelmediği kabul edilmektedir.⁵²

Görsel-işitsel medya alanının internet ortamına taşınmasıyla birlikte film, müzik, dizi gibi video ve ses içeriklerine internet ortamından ulaşmak mümkün olmuştur. Medya araçlarının internet ortamından ulaşılabilir olmasıyla medya hizmet sağlayıcıların editoryal sorumluluğu küçüklerin internet ortamında karşılaşabilecekleri içeriklere yönelik olarak değişmektedir. Medya hizmet sağlayıcılar sundukları hizmetlerin daha kaliteli olması, piyasadaki itibarlarının güvenilir olması açısından sundukları hizmette çocukların korunmasını gönüllü olarak ön planda tutmaktadır. Danıştay 13. Dairesi tarafından incelenen davada bilirkişinin yayınlanan programda çocukların gelişimine uygun olmayan zararlı içeriklerin bulunduğu raporuna karşı davacı tarafından yapılan “*çocuk kilidi bulunduğu sorumluluğun yayıncı kuruluşta değil ebeveynlerde olduğu, izleyicisinin tercihinin sorgulanmaması gerektiği ...*” şeklindeki savunmaya karşı davalı idare “*kanalın şifreli olmasının yayın hizmeti ilkelerinden muaf olduğu anlamına gelmediği*” şeklinde savunma yapmıştır.⁵³ Ebeveyn kontrolünün kullanıcıların uygulamasına bırakılması gönüllü olarak yapılabilecekse de konu hakkında yasal düzenlemelerin yapılması gerekir. Zira çocukların korunması özel sektör ve devlet kurumlarının bir yasa çerçevesinde geliştirecekleri zorunlu ve gönüllü iş birliği altında mümkün olmaktadır. Yasal düzenlemelerle yayın kuruluşları ebeveyn kontrol sistemlerini geliştirmeli, yayın hizmet sistemlerine uygulamaları entegre etmeli, bu tekniğin uygulanmasını kolaylaştırmalı, ebeveynlerin bilinçlenmesi adına işlemler gerçekleştirilmelidirler.⁵⁴

D. Çocuğun Korunmasında Hakların Dengelenmesi

İnternet ortamından şiddet, cinsellik, zorbalık, istismar ve pornografi görüntülerinin paylaşımı internetin özgür bir mecraya oluşu ileri sürülerek meşrulaştırılmamalıdır. Küçük yaştaki bireylerin internet ortamındaki uygunsuz veya zarar verici içeriklerden korunmalarındaki kamu yararı, zarar verici içerikleri paylaşanların özgürlüklerinden daha önemlidir. Çatışan haklar arasında denge sağlanırken küçüklerin korunmasına dikkat edilmelidir. Bu anlamda düzenleyici ve denetleyici kuruluşlara denetim yetkisi veren hukuk kuralları temel hak ve hürriyetlere yönelik kısıtlama gibi gözükse de temel hak ve hürriyetlerin denetiminin demokratik topluma uygun, çerçevesi ve sınırları belirlenmiş ve ölçülü bir şekilde yapılması doğal karşılanmalıdır.

⁵² Council of Europe, s.23.

⁵³ Dan. 13. DB, E.2013/1131, K.2019/1, 03.01.2019.

⁵⁴ Council of Europe, s.39 vd.

Bu şekilde çocukların haklarını korurken idarenin keyfi işlemlerden kaçınması sağlanabilecektir. Konuya ilişkin Perrin v. Birleşik Krallık kararında abonelikte hizmet veren bir internet sitesinde gerçekleştirilen çocuk pornografisi içerikleri ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilmemiştir.⁵⁵ Bu şekilde ifade hürriyeti karşısında küçüklerin korunması söz konusu olduğunda küçüklerin korunmasındaki kamu yararı ve kamu düzeninin sağlanması, fikir özgürlüğünün sınırlandırılmasını gerektirebilir. Perrin v. Birleşik Krallık kararında da hakların çatışması söz konusu olduğunda küçüklerin korunmasına öncelik verilerek haklar dengelenmiştir.

Görsel-işitsel medyada gerçekleştirilen faaliyetler sanatsal faaliyet olarak ele alındığında bu faaliyetlerin toplumun sosyal ve kültürel değerleriyle yakından ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu açıdan ebeveyn kontrol sisteminin aktive edilmesi ve uygulamaya alınması sanat özgürlüğünün kısıtlanması veya ihlali anlamına gelmemelidir. Zira doktrinde çocukların erişebildiği internet ortamlarındaki zararlı veya hukuka aykırı içeriklere yönelik yapılan kısıtlamalar ifade hürriyeti kapsamında kabul edilmemektedir.⁵⁶ Geleneksel medyada çocukların zihinsel, ruhsal veya ahlaki gelişimini etkileyen içeriklere yönelik sınırlar nasıl belliyse ve uygulanıyorsa⁵⁷, internet ortamındaki yayın hizmetlerinin sunumunda da belli sınırlamalar olmalıdır. Aksi durumda hukuk

⁵⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Perrin v. Birleşik Krallık, BN. 5446/03, T. 18.10.2005, p. 20- 29, (<http://hudoc.echr.coe.int/>).

⁵⁶ Ulaş Karan, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi C:2, Avrupa Konseyi, Ankara, 2019, s.23 vd.

⁵⁷ Geleneksel medyada çocukların zihinsel, ruhsal veya ahlaki gelişimini etkileyen yayınların hukuka aykırı olduğuna dair örnek Danıştay kararında konu şu şekilde ele alınmıştır: *Programlarda, 2-2,5 yaşlarında bir erkek çocuğu ile 7 yaşındaki bir kız çocuğuna müzik eşliğinde oryantal dans ettirilmesi nedeniyle tesis edilen işlemle ilgili yargılamada cezanın Mahkemece belirlenebilmesi amacıyla ...Mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda sunulan raporda; ruhsal ve fiziksel gelişimlerini tamamlanmamış değerlendirme ve yargılama ölçüleri oturmamış çocuklara izletilecek programlar; program içinde çocukların yer almasının üzerinde çok titizlikle durulması ve buna ilişkin kurallara koşulsuz uyulması gereken bir durum olduğu, erişkinler için hazırlanmış programa değişik nedenlerle bir çocuk çıkarıldığında bu programı artık çocukların da izleyebileceğinin unutulmaması gerektiği, bu nedenle programın içeriğinin, sözlü sözsüz iletişim biçiminin çocuğun yaşına, konumuna uygun bir biçimde olmasına özen gösterilmesi gerektiği, bu nedenle ... adli programın içeriği çocukların izlemesi yönünden uygun görülmediği ... Bu dansın uygulama biçiminde yoğun erotik öğeler mevcut olup, Kültür Bakanlığı Halk Oyunları gösterilerinde de göbek dansı figürlerinin var olduğu ancak, bu tür gösterilerin bir etkinlik nitelik taşıdığı, erotik öğeleri barındırmadığı ve sahnede sergilendiği, ... henüz gelişimini tamamlamamış ve kendini koruyabilme yetkisi bulunmayan çocukların giysi, erotik dans, gelişim dönemine uygun olmayan figürleri taklit etme gibi cinsel uyarı niteliği taşıyabilen davranışlarının Çocukların ve gençlerin ve fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyecek nitelikte bulunduğu kanaatine varıldığından.” Dan. 10. D, E.2003/ 6196, K.2004/5330, Harun Hakan Baş, Radyo- Televizyon Mevzuatı ve Konu ile İlgili Yargı Kararları, Beta Yayınları, İstanbul, 2016, s.363.*

kurallarının caydırıcılık özelliğinin ortadan kalkması muhtemeldir.⁵⁸ Ebeveyn kontrol sisteminin internet ortamından isteğe bağlı kuruluşlarca kullanılması çocukların üstün yararının korunması ve kamu yararının gerçekleştirilmesi temelinde ele alınmalıdır. Bu sistemin çocukların ifade alma, bilgi arama veya sanatsal, kültürel faaliyetlere katılmasına herhangi bir haksız müdahale içermediği kabul edilmelidir.

V. ÇOCUĞUN ZARARLI İÇERİKLERDEN KORUNMASINA İLİŞKİN TÜRKİYE’DEKİ HUKUKİ DÜZENLEMELER

Türk hukukunda çocukların zihinsel, ruhsal veya ahlaki gelişimlerinin medyanın zararlı içeriklerinden korunması veya çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi koruma altına alınmıştır. Anayasada ifade özgürlüğünü, medya araçlarını kullanmayı ve medya araçlarından faydalanmayı, araçlara erişimi, eşitliği güvence altına almaktadır. Bununla birlikte belirtilen hakların bazı istisnai durumlarda sınırlanabileceği belirtilmiştir. Bu istisnalardan biri Anayasanın 10. maddesinde düzenleme alanı bulan “...çocuklar için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı” şeklindeki hükmüdür. Ayrıca Anayasanın 41. ve devamı maddeleri çocukları ve çocukların sahip olduğu hakları korumaktadır. Buna göre devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri almakla yükümlüdür.

İnternet ortamından kullanıcılara sunulan içeriklerin etik sınırları veya lisanslama ilkeleri devletlerin hukuk sistemleri içerisinde, sahip oldukları kültürel, toplumsal, sosyal, siyasi değerler veya ekonomik gereklilikler çerçevesinde, kamu yararını gerçekleştirebilmek, aileyi ve çocuğu korumak veya milli değerlerin önemi esaslarıyla demokratik yapılara uygun olacak şekilde düzenleme altına alınmaktadır.⁵⁹ Dolayısıyla gerek toplumsal kurallar gerek hukuk kuralları gereğince internet ortamından gerçekleştirilen görsel-işitsel medya faaliyetlerinde çocuğun üstün yararının esas alınması önemlidir. Bu kurum ve kuruluşlara belirli yükümlülük ve sorumluluklar getirilmiştir. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkındaki Kanun’un 8. maddesindeki “Çocuklara, ... karşı istismar içeremez ve şiddeti teşvik edemez.” şeklindeki hüküm incelendiğinde kanun koyucunun medya organlarınca yapılan yayınlar eliyle çocukların zarar görmesinin önüne geçilmesinin, çocuk gelişiminin medya eliyle ancak olumlu yönde seyretmesinin amaçlandığı ifade edilebilir. Aynı Kanununun 8. maddesinin ikinci fıkrasındaki “Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin

⁵⁸ Taha Yücel, “İnternet Üzerindeki TV Yayınları Düzenleme Taslağında Eksiklikler Var”, Youtube.com, erişim tarihi: Temmuz 8, 2021. <https://www.youtube.com/watch?v=vDH4ntybsb4&t=601s>.

⁵⁹ Niyazi Güler, Şahin Bayzan ve Abdulhamit Güneş, s.1211.

fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar çocukların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılmadan yayınlanamaz” hükmüyle çocukların zihinsel, ruhsal, bedensel ve ahlaki gelişiminin yasalarla korunması hedeflenmektedir. Koruyucu sembol televizyon, radyo ve isteğe bağlı yayınlarda kullanılan ve çocukların izleyecekleri veya dinleyecekleri içerikler bakımından çocuklara ve ebeveynlere bilgilendirme sunan içerik işaretleri olarak tanımlanabilmektedir. Doktrinde ve uygulamada “Akıllı İşaretler” olarak ifade bulan koruyucu semboller internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerinde kabul edilen ebeveyn kontrol sistemine amaç bakımından benzerlik göstermektedir.⁶⁰

İsteğe bağlı yayın hizmet içeriklerinin çocukların gelişimine aykırı olması durumunda uygulanacak yaptırımlar 6112 sayılı Kanun’un 32. maddesinde düzenlenmektedir. Kullanıcıların üye olup şifre sistemini kaldırdıktan sonra izleme yapabildiği bir televizyon içeriğinin çocuklar bakımından zararlı olabileceğinden bahisle idari yaptırım uygulanan film hakkında açılan bir davada ilk derece mahkemesi “...televizyon izleme etkinliğinde izleyicinin pasifrolünün değiştiği, aktif izleyici kavramının güncellik kazandığı, izleyicinin seçim yapma, istemediği içeriği sınırlama, istediği içeriği özgürce belirleme olanaklarının bulunduğu, bununla birlikte akıllı işaretlerle getirilmek istenen koruyucu yaklaşımın şifreli yayının doğasında zaten mevcut olduğu, ayrıca filmin ‘18 yaş ve üzeri/olumsuz örnek ve cinsellik’ koruyucu sembolü ile yayınlandığı, davaya konu filme erişim için hizmet bedeli ödeyen izleyicinin çocuk izleyici olmadığı, şifrelerin, evdeki çocukların değil, yetişkinlerin bilgi ve kullanımına sunulduğu, çocuğunun hangi kanala ne zaman erişebileceğini denetleme yetkisinin davalı idareye değil bizzat ebeveynlere ait olduğu, davalı idarenin aile içindeki işleyiş ve süreçlere müdahil olmamasının gerektiği, bununla birlikte yine davalı idarenin izlemek istediği kanalın parasını ödeyen, zamanı belirleyen ve şifresini girmek kaydıyla kendi seçme hak ve özgürlüğünü, tercih yapma iradesini yasal biçimde kullanan izleyiciyi denetlemek gibi bir yetkisinin olamayacağı, ücreti ödenip şifre girilmek kaydıyla (aynı filmin DVD’sini alarak izlemeye benzer bir şekilde) izlenen filmin alkol, tütün ve uyuşturucuyu özendirdiğinin tespitinin davalı idarenin görev tanımı kapsamında bulunmadığı gerekçesiyle, tesis olunan dava konusu işlem hukuka aykırı bulunarak işlemin iptaline ...” şeklinde karar tesis etmiştir. İlk derece mahkemesinin kararının temyiz edilmesi üzerine Danıştay 13. Daire

⁶⁰ “Akıllı işaretler sınıflandırma sisteminin amacı, anne babaları ve kamuoyunu medya yapımlarının olası zararlı etkileri konusunda bilgilendirmek ve medyayı nasıl kullanmaları gerektiğini çocuklara öğretmelerinde onlara yardımcı olmaktır.” Detaylı bilgi için bkz: Ferhunde Öktem, Melike Sayıl ve Sevilay Çelenk Özen, “Çocuklar ve Gençlerin Televizyonun Zararlı İçeriklerinden Korunması: ‘Akıllı İşaretler Sınıflandırma Sistemi’”, Akademik Çalışma Altyapısı, 2006, erişim tarihi: Şubat 17, 2022. <https://www.rtukisaretler.gov.tr>.

Başkanlığı 6112 sayılı Kanun'un "her türlü teknik, usul ve araçlarla ve her ne isim altında olursa" olsun tüm yayın hizmetlerine yönelik uygulanacağını belirtmiştir. Dolayısıyla yayıncıların, yayınların tamamının hukuka uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Danıştay, somut uyuşmazlıkla ilgili olarak "6112 sayılı Kanun'un 8. maddesinde sayılan "Yayın Hizmeti İlkeleri" nin şifreli ve şifresiz yayın yapan bütün kuruluşları bağladığı ve isteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcılarının da şifreli-şifresiz ayrımı yapılmaksızın yayınlarında bu ilkelere uymakla yükümlü oldukları dikkate alındığında, uyuşmazlığa konu yayının, 6112 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi[ni] ... ihlâl ettiği, bu ilkeye şifreli-şifresiz yayın yapan tüm yayıncı kuruluşların, izleyenlerin çocuk-yetişkin olması ayrımı yapılmaksızın tüm programlarda uyması gerektiği ..." kanaatine varmıştır. İdarenin 6112 sayılı Kanun'un "İdari Yaptırımlar" başlıklı 32. maddesi kapsamında uyguladığı yaptırım kararını hukuka uygun bulmuştur.⁶¹ Yüksek Mahkemenin verdiği karar isabetli görülmektedir. Zira isteğe bağlı yayınlar aktif izleyici ve dinleyiciyi ortaya çıkararak kişiyi geleneksel araçlara göre daha özgür kılmaktadır; ancak bu özgürlük sınırsız değildir. Zira içeriğe erişimde yaş sınırı veya benzeri bir yöntem kullandığı için içeriğin hiçbir ilkeye uymaksızın özgürce yayınlanması mümkün olmamalıdır. Danıştayın bu kararı, şifreli veya aboneli yayın adı altında hizmet içeriklerinin kontrolsüzce yayınlanmasının kabul edilemeyeceğini göstermektedir.

Teknolojinin gelişmesiyle televizyon, radyo ve isteğe bağlı yayın hizmetlerinin internet ortamında geniş yer tutmaya başlamasıyla 5651 sayılı Kanun ve 6112 sayılı Kanun'daki düzenlemeler yeniden gündeme gelmiştir. 5651 sayılı Kanun internet ortamından yayıncılık faaliyetlerini düzenleme ve denetleme altına alsada bu Kanunla internet ortamındaki görsel-ışitsel yayın hizmetlerine ilişkin denetim mümkün olmamaktadır.⁶² Bu açıdan görsel-ışitsel yayın hizmetlerini düzenlemek ve denetlemekle yükümlü Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Mart 2018'de 6112 sayılı Kanun'a "Yayın hizmetlerinin internet

⁶¹ Danıştay 13. Daire Başkanlığı 2015/5449 E., 2018/2795 K.

⁶² İnternet ortamından yayıncılığın denetlenmesi ve düzenlenmesi hususunda hem BTK'nin hem RTÜK'ün çalışması, iki kurum arasında yetki çatışmasına neden olabileceği ileri sürülerek eleştirilmektedir. 6112 sayılı Kanun ve Yönetmelik hükümlerinde erişim engeli ve içerikten çıkarılma kararlarının BTK ve RTÜK arasında farklı uygulamalar içerebileceği değerlendirilmektedir. Murat Volkan Dülger, "RTÜK Denetimi İnternete Yeni Bir Yasak mı Getiriyor? RTÜK'e Eklenen 29/A Maddesinin 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi." 2021, s. 1-11, SSRN. Erişim Tarihi: Ocak 16, 2022. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3792257.

Fakat BTK, internet ortamındaki yayın hizmetlerini denetlememektedir. Yayın hizmetleri RTÜK'ün görev alanına girmektedir. Yayın hizmetleri RTÜK tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yapılabilen bir hizmettir. Bu açıdan iki kurum arasındaki koordinasyonun teknik ve altyapı konusunda olacağı değerlendirilmelidir.

ortamından sunumu” başlıklı 29/A maddesini eklemiş, yayınlarını internet ortamından sunmak isteyen medya hizmet sağlayıcı veya internet platform işletmecilerine RTÜK’ten yayın lisansı veya yayın iletim yetkisi almalarını zorunlu kılmıştır. Ağustos 2019’da ise madde hükmünü ayrıntılı olarak düzenleyen “Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.⁶³ Bu madde hükmü ve sonrasında kabul edilen Yönetmelikle birlikte RTÜK, yayınlarını internet ortamından sunmak isteyen medya hizmet sağlayıcı kuruluş veya internet platform işletmecilerinin internet ortamından gerçekleştirecekleri yayınlardaki sorumluluk ve yükümlülüklerini belirlemeyi, bu açıdan geleneksel medyada olduğu gibi yayıncıların editoryal sorumluluğunun olduğunu tespit etmeyi amaçlamıştır.

İsteğe bağlı yayınlarını internet ortamından sunmak üzere Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’ndan yayın lisansı veya yayın iletim yetkisi almış kuruluşlar bu yayınlarını 6112 sayılı Kanunun “Yayın hizmeti ilkeleri” başlıklı 8. maddesi başta olmak üzere, ilgili tüm yönetmelikler ve yayın etik ilkeleri gibi usul kurallarının belirlendiği hükümler çerçevesinde gerçekleştirmekle yükümlüdürler. Aynı şekilde 6112 sayılı Kanun’un 8. maddesinin 3. fıkrasında da isteğe bağlı yayın hizmetlerine yönelik özel bir düzenleme bulunmaktadır. Düzenlemeye göre yayıncılar, yayına sunulan kataloglar içerisinde çocukların zihinsel, ruhsal veya ahlaki açıdan etkilenmesini mümkün kılacak katalogları onların duymayacağı ve göremeyeceği şekilde hazırlamak zorundadırlar. Bu açıdan 6112 sayılı Kanun’un 29/A maddesi ve Yönetmeliğin medya hizmet sağlayıcı kuruluşları ve internet yayın platform işletmecilerine yönelik yükümlülüklerinin belirlendiği Dördüncü Bölüm gereğince isteğe bağlı yayınlarını internet ortamından sunmak isteyen aktörler yayın içeriklerini yayın etik ilkelerine⁶⁴ ve Kanun’un 8. maddesinde düzenlenen yayın hizmet ilkelerine uygun yapmak durumundadır.

İnternet ortamından yayıncılık hakkında yapılan yeni düzenlemeler incelendiğinde bu alanda hizmet verecek isteğe bağlı yayın hizmet aktörlerinin çocukların zihinsel, ruhsal veya ahlaki gelişimine aykırı olan içerikleri belli kurallar çerçevesinde, tanıtıcı ifadeler kullanarak, çeşitli ebeveyn kontrol teknikleri veya sisteme entegre edilecek farklı şekillerde sunmak zorundadır. Bu açıdan Yönetmelik “Çocukların korunması” başlıklı 21. maddesiyle internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerini gerçekleştiren aktörlere “*İnternet ortamından yayın lisansı verilen medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar ile yayın*

⁶³ Ahmet Akalın, “RTÜK Kurumsal İmajı: 2019- 2023 Stratejik Planı Çerçevesinde.” *Ўзбекистонда хорижий тиллар*” илмий-методик электрон журнал, journal.fedu.uz, S:4, 2019, s.135.

⁶⁴ Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, “Görsel-İşitsel Yayıncılık Etik İlkeleri”, erişim tarihi: Ocak 16, 2022. <https://www.rtuk.gov.tr/gorsel---isitselyayincilik-etik-ilkeleri/3841>.

iletim yetkisi verilen internet yayın platform işletmecileri, çocukların fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimine zarar verebilecek türde yayınlara ebeveyn kontrolünü sağlayıcı tedbirleri almakla yükümlüdür.” şeklinde bir düzenleme kabul edilmektedir. Dijital yerli olarak tanımlanan ve günümüzde internet teknolojilerinden oldukça faydalanan, görsel-işitsel içeriklere yoğunlukla televizyon veya radyodan değil internet ortamından ulaşan çocuk ve gençlerin bu içeriklerin zararları konusunda korunması bir bakıma bu alanda kamu yararını yerine getirmek için çocuğun yüksek yararını ilk hedef olarak ele almaktadır.

Yönetmelik’te ve 6112 sayılı Kanun’da belirtilen yükümlülüklerle uygun hareket etmeyen medya hizmet sağlayıcılar veya internet platform işletmeleri ise aynı Yönetmelikle kabul edilen içerikten çıkarma veya erişim engeliyle karşı karşıya kalmaktadır. Nasıl ki geleneksel medyada isteğe bağlı yayınlar çeşitli denetimlere tabi tutuluyorsa internet ortamından gerçekleştirilen yayınlar da internet mecrasına uygun teknik, usul ve yöntemlerle denetime tabi tutulmalıdır. Konuya RTÜK tarafından verilen Netflix “Minnoşlar (Cuties)” filmi kararı örnek gösterilebilir. RTÜK bu kararında “*‘Çocukların Korunması’, iç hukuk sisteminde ve uluslararası camiada herkes tarafından kabul görmüş ve ciddiyetle ele alınan bir meseledir. Nitekim, çocukların ‘toplumsal bir varlık’ olarak korunmasını sağlayacak esaslar getiren pek çok uluslararası sözleşme imzalanmıştır.*” şeklinde açıklamada bulunarak adı geçen filmde çocuk istismarı içeren görüntüler olduğunu, küçük yaştaki bireylerin yetişkin hayatlarına özendirilerek etki altına alınmaya çalışıldığını belirtmekte, bu yayının hem ulusal hem de uluslararası kurallara aykırı olduğunu değerlendirerek Netflix adlı internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetine, ilgili filmin içerikten çıkarılması yönünde işlem tesis etmiştir.⁶⁵

Geleneksel medya araçlarından olan televizyon ve radyo içeriklerinde bulunan şiddet, cinsellik, argo kullanımı, pornografik ifadelerin çocukların ruh sağlığına etkisinin olduğunu kabul eden bilirkişi görüşleri doğrultusunda verilmiş emsal kararlar mevcuttur.⁶⁶ Her ne kadar bu kararlar geleneksel

⁶⁵ Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, K.7, 03.09.2020, (<https://www.rtuk.gov.tr/UstKurulKarar/Detay/14406>).

⁶⁶ “7 yaşından büyük çocukların her türlü yoğunlukta ve uzunluktaki şiddeti izleyebileceklerini düşünmenin hatalı olduğu, bu nedenle, pek çok kanıtla ortaya konduğu gibi, şiddet içerikli yayınların çocuk ruh sağlığı üzerindeki bozulmaya yol açan etkisinin çok açık olduğu, şikâyete konu olan dizideki görüntülerin ise her yaş dönemindeki çocuklar için travmatik etkiler oluşturabileceği ya da şiddeti özendirici bir etki yaparak çocukların ruh sağlığını olumsuz etkileyebileceğinin düşünülebileceği, sonuç olarak işleme konu görüntülerin çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıdığı yönünde kanaate varıldığı...” Dan. 13. D, E.2015/830, K.2015/1331, Detaylı bilgi için bkz: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, “6112 Sayılı Kanun Kapsamında Verilen Danıştay Kararları”, erişim tarihi: Ocak 19, 2022. <https://www.rtuk.gov.tr/6112-sayili>

araçların kullanımını noktasında verilmiş gibi gözükse de bu kararların öncelikle çocuk ve gençlerin zararlı içeriklere ulaşabilmesi noktasında değerlendirilmesi gerekmektedir. Başka bir anlatımla, günümüzde çocuklar ve gençler görsel-işitsel içeriklere televizyon veya radyodan daha çok internet ortamından kolaylıkla ulaşabilir duruma gelmektedirler. Ebeveynlerinden çok daha aktif ve hızlı internet kullanıcıları olan çocuk ve gençlerin geleneksel araçların yanında evleviyetle internet ortamındaki içeriklerden korunması gündemde tutulmalıdır.

VI. ÇOCUĞUN ZARARLI İÇERİKLERDEN KORUNMASINA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELERE ÖRNEKLER

Ebeveyn kontrol sisteminin yasalaşması ve uygulamaya geçmesi Türkiye’de olduğu gibi başka ülkelerde de çeşitli karar ve çalışmalara konu olmuştur. Örneğin İtalya Parlamentosu dijital medya alanında AB yasalarına uyumlu olacak şekilde yeni düzenlemeler kabul etmektedir. Bu düzenlemeler kısaca reşit olmayanları dijital platformlardaki uygunsuz içerikten korumayı amaçlamaktadır. Buna göre küçüklerin şiddet ve pornografi gibi içeriklere veya ruhsal, ahlaki veya zihinsel gelişimlerine zararlı olabilecek içeriklere maruz kalmalarının en aza indirilmesi hedeflenmektedir.⁶⁷ Yasal düzenlemelere göre elektronik ortamda sunulan televizyon hizmetlerinde yetişkinlere yönelik içeriklerin engellenmesi gerektiği kabul edilmekte, gerektiğinde tüketicilerin ücretsiz olarak uygulayabilecekleri bir filtreleme usulü zorunlu kılınmaktadır. Hükümlere aykırı hareket edilmesi halinde ise İtalyan İletişim Kurumu söz konusu mevzuata aykırılığın sona erdirilmesini, filtreleme uygulamalarından elde edilen herhangi bir haksız kazancın geri iadesinin yapılmasını zorunlu tutmaktadır.⁶⁸

İngiltere’de kitle iletişim araçlarının denetim ve düzenlenmesinde görevli OFCOM, isteğe bağlı yayın hizmetlerindeki zararlı içeriklerden kullanıcıların korunması adına detaylı önlemler tavsiye etmektedir. İçerik raporlaması, yaş güvencesi ve ebeveyn kontrolleri noktasında alınacak erişim kontrol

kanun-kapsamında-verilen-danistay-kararlari/3766).

⁶⁷ Özellikle çocuklarla ilgili olarak yapılan düzenlemelerde çocukların içerik üretiminde kullanılması ve içeriklerden etkilenmesinin önlenmesi söz konusudur. Bu bağlamda 1- hukuka aykırı içerik oluştururken çocukların kullanılmasını önlemeye yönelik ve 2- bu içeriklere çocukların erişimlerini önlemeye yönelik olmak üzere düzenlemelerde çocuklar iki farklı boyutta ele alınmaktadır. Detaylı bilgi için bkz: Murat Volkan Dülger, “Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Çocuk Pornografisinin İnternet Aracılığıyla Yayılmasına Karşı Yapılan Düzenlemeler.” *İstanbul Barosu Dergisi*, C:78, S:4, 2004, s.1485vd.

⁶⁸ Ernesto Apa ve Marco Bassini, “Parliament Strengthens Parental Control And Filtering In Electronic Communications”, Iris Merlin, erişim tarihi: Ocak 2, 2021. <https://merlin.obs.coe.int/article/8961>.

örnekleri bu önlemlerden bazılarıdır.⁶⁹ Bu doğrultuda yaş doğrulama veya yaş güvencesinde yüz tanıma, parmak izi teknikleri, dijital kimlik çözümleriyle belirtilen yaşın doğruluğunun kontrol edilmesi gibi kredi kartı şirketlerince kullanılan onaylama yöntemleri kullanılabilir. Ayrıca tek oturum açılabilme imkanı, ebeveyn kontrolüne imkan sağlayan mekanizmaların kurulması, kredi kartı bilgileriyle girişin mümkün kılınması gibi yöntemler de kullanıcıların isteğe bağlı yayın hizmetlerindeki zararlı içeriklerden korunmasını sağlayan önlemlerdendir.⁷⁰

OFCOM'un ebeveyn kontrol sistemlerinin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için önerdiği uygulamalar arasında etiketleme⁷¹ ve derecelendirme⁷² yöntemleri de bulunmaktadır. İsteğe bağlı yayınlardaki zararlı içeriklerden 18 yaşından küçük bireylerin korunmasına yardımcı olmak bakımından derecelendirme sistemlerinin temel yolu, platforma kısıtlı materyal⁷³ olarak bildirilen içeriğin otomatik olarak tespit edilmesidir. Etiketleme veya derecelendirme sistemlerinin ebeveyn kontrol sistemleriyle birlikte uygulandığında zararlı içeriğe erişimin önlenmesinde daha etkili olacağı değerlendirilmektedir.⁷⁴

OFCOM'a göre, ebeveyn kontrol sistemi, 18 yaşından küçük bireyler tarafından kolayca atlatılmayacak şekilde kurulmalıdır. Yayın kuruluşları ebeveyn kontrollerinin kilidini açmak için gereken şifreleri veya PIN'leri sabit veya tek seferlik doğrulama kodları şeklinde kurabilmektedir. Bu bağlamda tek seferlik doğrulama kodlarının, bu sistemleri atlamaya çalışan 18 yaşın altındaki bireylere karşı koruma potansiyelinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.⁷⁵

ERGA (European Regulators Group for Audiovisual Media Services) raporuna göre İngiltere'de isteğe bağlı yayının hizmeti sunan Channel 4 'All

⁶⁹ OFCOM, "Video-Sharing Platform Guidance, Guidance for Providers on Measures to Protect Users from Harmful Material," 2021, Erişim Tarihi: Mart 30, 2022, https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0028/216487/vsp-harms-draft-guidance.pdf, s.2.

⁷⁰ OFCOM, s.33.

⁷¹ Kısıtlı materyal olarak tespit edilen içeriklerin belirtilmesidir. İsteğe bağlı yayıncıların uyguladığı etiketleme sisteminin detaylı görseli için bkz: European Regulators Group for Audiovisual Media Services, s.13.

⁷² Program içeriğinin hangi yaş sınırına uygun olduğunu gösteren etiketlemedir. European Regulators Group for Audiovisual Media Services, s.63.

⁷³ Kısıtlı materyal; yetişkinlere yönelik içerikleri anlatmak üzere, 18 yaşın altındaki bireylere uygun olmayan veya 18 yaşın altındaki kişilerin 'normalde görmemesini veya duymamasını' sağlayacak şekilde kullanıma sunulması gereken içerikler için kullanılan bir kavramdır. OFCOM, 'Specially Restricted Material' and Age Verification Guidance for Providers of On-Demand Programme Services Changes to the Guidance. (Anılış: Restricted Material) 2021. Erişim Tarihi Mart 30, 2022. https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0018/140157/statement-changes-odps-rule-11-guidance.pdf, s.1,3.

⁷⁴ OFCOM, s.31.

⁷⁵ OFCOM, s.38.

4' logolu yayın kuruluşu sisteme kayıt olmak noktasında kullanıcılara bir yaş sınırı koymaktadır. Channel 4 'All 4' yayın kuruluşu, içeriklere erişim için 16 yaş ve üstü şeklinde yaş sınırı uygulamaktadır. Böylece 16 yaşından küçük bir kullanıcı, kısıtlı materyal olarak tespit edilen içeriğe erişememektedir.⁷⁶

İngiltere'de çoğunluğun çocuk üyelerden oluştuğu Tiktok⁷⁷ veya Snapchat⁷⁸ gibi sosyal medya uygulamalarında çocuk istismarı faaliyetleri başta olmak üzere terörizm, ırkçılık, nefret söylemi yayınlarına oldukça fazla rastlanmaktadır.⁷⁹ Çocukların çevrimiçi içeriklere erişmeleri hususunda İngiltere hükümeti Mayıs 2021'de⁸⁰ ilk "Çevrimiçi Güvenlik Yasası" tasarısını meclise sunmuştur.⁸¹ Yasa, kullanıcı tarafından oluşturulan, kullanıcıların kendi içeriklerini çevrimiçi olarak yayınlamalarına veya birbirleriyle etkileşime girmelerine izin veren kuruluşları kapsamaktadır.⁸² Yasa tasarısının amacı çevrim dışı alanlardaki hukuka aykırı ve yasak faaliyetlerin çevirim içi ortamlarda da engellenmesidir. Bahsi geçen yasada çocuk istismarından, kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddet görüntüleri ve çevrimiçi dolandırıcılık faaliyetlerine kadar çeşitli konularda zararlı veya hukuka aykırı eylemlere ilişkin düzenleme yer almaktadır. Bu yasayla hükümet, teknolojinin ve dijital dünyanın "kanunsuzluk ortamı" olmaktan kurtarılmasını amaçlamaktadır.⁸³

Yasa tasarısının 69. maddesine göre, OFCOM'un internet hizmeti sunan kuruluşların yükümlülüklerine ilişkin rehber ilkeler belirlemesi gerekmektedir. Maddenin devamında belirtilen rehber ilkeler içerisinde 'internet hizmeti sunan kuruluşların, kullanıcıların korunması için hizmet sağlayıcıların alabilecekleri önlemlere ilişkin örnekler ortaya koyması gerektiği' de yer almaktadır. Tasarı'nın "*OFCOM'un İletişim Yasası'nın 3. Bölümü kapsamındaki genel görevleri*" başlıklı 77. maddesinde OFCOM'un görevini yerine getirirken

⁷⁶ European Regulators Group for Audivisual Media Services s.37.

⁷⁷ 2020 yılında İngiltere'de 15-25 yaş arasında bulunan Tik Tok kullanıcılarının oranı %24 olarak tespit edilmiştir. STATISTA, Percentage of Internet Users Who Use Tiktok in The United Kingdom (UK) as of 3rd Quarter 2020, by Age Group. Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://www.statista.com/statistics/1184043/tiktok-user-demographics/#:~:text=As%20of%20the%20third%20quarter,years%20were%20using%20the%20app.>

⁷⁸ 2020 yılında İngiltere'de 15-25 yaş arasında bulunan Snapchat kullanıcılarının oranı %57 olarak tespit edilmiştir. STATISTA.

⁷⁹ BBC. "TikTok and Twitch Face Fines under New OFCOM Rules." (Anılış: New OFCOM Rules) Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://www.bbc.com/news/technology-58809169>.

⁸⁰ UK PARLIAMENT. "Parliamentary Bills." Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://bills.parliament.uk/bills/3137>.

⁸¹ DEPARTMENT FOR DIGITAL, CULTURE, MEDIA & SPORT. "Online Safety Bill: Factsheet." 17 Mart 2022. Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://www.gov.uk/government/publications/online-safety-bill-supporting-documents/online-safety-bill-factsheet#who-oversees-and-enforces-the-framework>.

⁸² DEPARTMENT FOR DIGITAL, CULTURE, MEDIA & SPORT.

⁸³ BBC, "Online Safety Bill: Harmful and Illegal Content could Evade New Laws, MPs Warn" Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-60103156>.

çocukların yetişkinlerden daha yüksek düzeyde korunması ihtiyacına dikkat etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. 77. maddenin (e) fıkrasında, çevrimiçi zararların en aza indirilmesi için kuruluşların tüm teknolojik imkanları kullanmaları için teşvik edilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁸⁴

Yasa tasarısı OFCOM’u çevrimiçi ortamlardaki yasaya veya hukuka aykırı faaliyetlere yönelik denetim ve düzenleme konusunda yetkilendirmektedir. Düzenlemeye göre çevrimiçi ortamlardaki zararlardan ve risklerden küçük yaştaki bireylerin korunması adına kuruluşların etkili bir yaş doğrulama sistemi kurmaları gerekmektedir. Aksi taktirde küçüklere zararlı içerik barındıran dijital ortamlara yönelik hizmetin askıya alınması gibi yaptırımlar uygulanabilecektir.⁸⁵

Hindistan’da internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerine yönelik kabul edilen belirli idari yönergeler bulunmaktadır. Bu açıdan “Çevrimiçi Seçilmiş İçerik Sağlayıcılar için En İyi Uygulama Kuralları” adındaki düzenlemede ebeveyn kontrolüne ilişkin düzenlemelere rastlanmaktadır. İlgili düzenlemeye göre, yetkililer internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmet sağlayıcılarının ebeveyn kontrol sistemleri oluşturulması, bunun yanında programlara yönelik yaş ve içerik sınıflandırmaları sağlanması zorunlu tutulmaktadır.⁸⁶

Almanya’da “Multimedya Hizmet Sağlayıcılar için Denetleme Kuruluşu” görevini üstlenen FSM, internet ortamından isteğe bağlı yayın kuruluşlarının yayınlara yönelik yaş sistemini kabul etmektedir. Buna göre yayıncılar içeriklere yönelik farklı profiller oluşturabilmeli, abonelerin veya kullanıcıların bireysel kullarımlarına yönelik uygulanabilecek PIN sistemini entegre etmeleri gerekmektedir. Buna göre FSM internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmet kuruluşlarından uygulamanın kullanıcı ve aboneler için daha kullanışlı ve sistematik bir koruma sağlamasını gerekli kılmaktadır.⁸⁷ Benzer bir düzenleme İspanya düzenleyici otoriteleri tarafından da kabul edilmektedir. İspanya, Görsel-İşitsel Medya Hizmet Direktifinin iç hukuka aktarılması amacıyla ülkede hizmet veren tüm medya hizmet sağlayıcıların küçüklerin korunması amacıyla ebeveyn kontrol sistemini kullanmalarını zorunlu kılmakta, bu sistemin kullanımının kolaylaştırılması gerektiğini kabul etmektedir.⁸⁸

⁸⁴ UK PARLIAMENT.

⁸⁵ BBC, New OFCOM Rules.

⁸⁶ Vikram Bhargava ve Vasudha Luniya, “How India Regulates Social Media And The OTT Platforms- Information Technology (Intermediary Guidelines And Digital Media Ethics Code) Rules”, Mondaq.com, erişim tarihi: Ocak 3, 2022. <https://www.mondaq.com/india/social-media/1069974/how-india-regulates-social-media-and-the-ott-platforms--information-technology-intermediary-guidelines-and-digital-media-ethics-code-rules-2021>.

⁸⁷ Mirjam Kaiser, “FSM, Approves Additional Disney+ Youth Protection Functions”, Iris Merlin, 2021, erişim tarihi: Ocak 19, 2022. <https://merlin.obs.coe.int/article/9172>.

⁸⁸ María T. Garcia Leiva, “First Draft Law on Audiovisual Communication”, Iris Merlin,

İnternet ortamından sunulan isteğe bağlı yayınlardan çocuklar için riskli olanlara karşı çocukların korunmasında ebeveyn kontrol sistemleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda gerek Türkiye gerek Almanya, İtalya, İngiltere veya Hindistan gibi ülkeler ebeveyn kontrol sistemleri geliştirerek çocuğun üstün yararının gözetildiği düzenlemeler yaparak çocukların internet ortamından sunulan riskli içeriklere karşı hukuken korunmasını sağlamaktadır.

VII. ÇOCUĞUN ZARARLI İÇERİKLERDEN KORUNMASINA İLİŞKİN UYGULAMADAN ÖRNEKLER

Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmeliğin 21. maddesiyle internet ortamından isteğe bağlı yayıncılar dahil görsel-işitsel medyada hizmet gerçekleştiren tüm aktörlere yönelik yükümlülükler genişletilmektedir. Söz konusu madde hükmüyle birlikte medya hizmet sağlayıcılar ve internet platform işletmecilerinin görev ve sorumlulukları arasına katalog dahilinde bulunan içeriklerden çocukların zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimlerine aykırı olanların ebeveyn kontrol sistemiyle koruma altına alınması zorunlu tutulmaktadır. Bu anlamda Yönetmelik'in sadece internet medya aktörlerini lisanslama gibi bir amaçla yola çıkmadığı aynı zamanda adı geçen Yönetmeliğin içerik denetimlerinde de uygulama alanı bulduğu anlaşılmaktadır.

İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerinde kamu yararını gerçekleştirmek için alınacak önlemler ancak medya hizmet sağlayıcılar başta olmak üzere tüm aktörlerin atacakları aktif adımlarla etkin hale gelmektedir. İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmet kuruluşları, kullanıcı veya abonelerine ebeveyn kontrolünü uygulama imkânı sunan sistemler geliştirmektedir.

Netflix, ebeveynlere çocukların izleyebileceği dizi ve filmleri seçebilecekleri bir sistem entegre etmektedir. “Netflix Çocuk” adında bir profil oluşturularak çocuklara uygun olmayan içeriklere ulaşılmasının önüne geçilmesi hedeflenmektedir. “Netflix Çocuk” profili oluşturulduğunda çocuk, hesap ayarlarına erişememekte, sadece çocuklar için yapılmış dizi ve filmlere ulaşmakta, “Netflix Game” sekmesine girememektedir. Bu platformda ebeveyn kontrolleri çeşitli yöntemler kullanılarak oluşturulmaktadır. Bunlardan ilki, yetişkinlik seviyesine⁸⁹ uygun profiller oluşturmaktır. Yetişkinlik düzeyi

erişim tarihi: Ocak 19, 2022. <https://merlin.obs.coe.int/article/9031>.

⁸⁹ Yetişkinlik düzeyleri isteğe bağlı yayıncı olarak sorumluluk alan medya hizmet sağlayıcı tarafından veya iş birliği halinde ilgili mecralarda düzenleme gerçekleştiren kurum ve kuruluşlar tarafından belirlenmektedir. Bu açıdan her ülkeye göre söz konusu yetişkinlik düzeyi farklılık gösterebilmektedir. Medya hizmet sağlayıcı, yetişkinlik düzeylerini film veya dizide bulunan argo, cinsellik, şiddet gibi sahneler, anlatılar ve görsellere bakarak değerlendirmektedir.

olan +7, +13, +16 veya +18 yaş ve üzeri için uygun içeriklere yönelik bir profil oluşturulduğunda isteğe bağlı yayın hizmet içeriğinde ancak seçili yaş düzeyine uygun içerikler görüntülenmektedir.⁹⁰ Profilleri yöneterek çocuk profili oluşturulduğunda söz konusu profil farklı bir logo ve renkle diğer profillerden ayrılmaktadır.⁹¹ Bunun yanında “İzleme Kısıtlamaları” tekniğiyle oluşturulan profillerde bazı film, dizi veya diğer içerikleri engelleme imkanı bulunmaktadır.⁹² Ebeveyn kontrolünde diğer bir yöntem ise profillerin kilitlenmesi usulüdür. Buna göre kilitlenmek istenen profil için bir PIN kodu belirlenmekte, söz konusu profil açılmak istendiğinde PIN kodu girilmesi zorunlu kılınmaktadır.⁹³

İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerinde önemli olan bir konu da sisteme girildiğinde dizi, film veya benzeri içeriklerin fragman veya tanıtımlarının otomatik olarak oynatılmasıdır. Otomatik oynatmalar kontrol edilmediğinde sisteme kendi başına giren bir çocuk zararlı bir içeriğin görmemesi gereken bir kısa tanıtımıyla karşılaşabilmektedir. Otomatik oynatmaların ebeveyn kontrol tekniğiyle düzenlenmesi önem arz etmektedir. Netflix bu durumu ebeveyn kontrol sistemini aktive ederek kontrol edilebilir hale getirmektedir. Ebeveyn kontrol ayarlarından uygulama kullanıldığı esnada içeriklere göz atılırken otomatik oynatma seçeneğinin kapatılması mümkün kılınmaktadır.⁹⁴

Amazon Prime Video üyeliği esnasında ebeveynler için “*Prime Video ebeveyn denetimleri, etkinleştirdiğiniz satın alma veya görüntüleme kısıtlamalarını atlamak için PIN kodunuzun girilmesini gerektirir.*” şeklinde bir düzenleme kullanılmaktadır. PIN kodu belirlendiğinde yetişkinlik düzeyine uygun olarak 4 farklı yaş seçeneği çıkmaktadır. “Tümü” seçeneği ise PIN kodu girilmeden izlenebilecek çocuk içeriklerine aittir. Söz konusu yaş düzeylerinden biri tercih edildiğinde artık içeriklere belirlenen PIN koduyla girilmesi gerekmektedir.⁹⁵

⁹⁰ Netflix, “Netflix’teki dizi ve filmlerin yetişkinlik düzeyleri”, Netflix.com, erişim tarihi: Ocak 15, 2022. <https://help.netflix.com/tr/node/2064>.

⁹¹ Netflix, “Belirli bir yetişkinlik düzeyine sahip profil oluşturulması”, Netflix.com, erişim tarihi: Ocak 15, 2022. <https://help.netflix.com/tr/node/114275>.

⁹² Netflix, “Yetişkinlik düzeyi seçimi veya içeriklerin engellenmesi”, Netflix.com, erişim tarihi: Kasım 9, 2021. <https://help.netflix.com/tr/node/114276>.

⁹³ Netflix, “Profillerin kilitlenmesi veya kilidinin açılması”, Netflix.com, erişim tarihi: Aralık 17, 2021. <https://help.netflix.com/tr/node/114277>.

⁹⁴ Netflix, “Önizlemeleri otomatik oynatma özelliğinin açılıp kapatılması”, Netflix.com, erişim tarihi: Aralık 15, 2021. <https://help.netflix.com/tr/node/2102>.

⁹⁵ Amazon Prime. “Amazon Prime’a Prime Video Dahil Mi?” Primevideo. Erişim Tarihi: Ocak 15, 2022. https://www.primevideo.com/help/ref=atv_hp_nd_nav?language=tr_TR&nodeId=GD5REBNJD74BURF6.

Yerli internet ortamından isteğe bağlı hizmet kuruluşları ebeveyn kontrol sistemini uygulamalarına entegre etmektedirler. Netflix veya Amazon kadar ayrıntılı bir uygulama kabul etmeyen fakat sisteminde ebeveyn kontrol ayarlarını barındıran BluTV bunlara örnek olarak gösterilebilir. BluTV’de ebeveynler aynı hesap üzerinde içerik türlerini kısıtlayabilmekte fakat yetişkinlik seviyeleri aboneler tarafından seçilememektedir. Bir hesapta ebeveyn kontrolü aktive edildiğinde aboneler yalnızca herhangi bir yaş sınırlaması olmayan içeriklere ulaşabilmekte, bunun dışında kalan ve yetişkinlik seviyesi içeren bölümlere ancak PIN koduyla giriş yapabilmektedir. Ayrıca BluTV’de de abonelere yetişkin ve çocuk profilleri oluşturabilme imkânı tanınmakta ve bu profiller arasındaki geçişte PIN kodu sistemi uygulanmaktadır.⁹⁶ Kişi yetişkin profiline geçişte PIN kilidi oluşturmamış veya bir hesap içerisinde ebeveyn kontrolünü aktive etmemiş ise hesabı kullanan çocuk abone bu profillerdeki yaşına uygun olmayan içeriklere kolaylıkla ulaşabilmektedir. Dolayısıyla internet ortamından medya içeriklerine ulaşabilen çocukların ekran başında geçirdikleri zamanın, mekânın ve sürenin ebeveynlerin kontrolünde olması, ailelerin teknolojik gelişmelerden haberdar olup bilinçli hareket etmesi oldukça önem arz etmektedir.⁹⁷

SONUÇ

Görsel-işitsel medya hizmetleri internet teknolojilerinden etkilenerek izleme ve dinleme alışkanlıklarının internet ortamına aktarılmasından kaynaklı yeni düzenlemelere konu bir alan haline gelmiştir. Bu izleme tekniklerinden biri isteğe bağlı yayın hizmetlerinin internet ortamından sunumudur. İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmeti abone veya kullanıcılara farklı imkanlar sunması nedeniyle tercih edilmektedir. Zira kişiler internet bağlantısının olduğu her yerde ve zamanda istenilen görsel-işitsel içeriğe ulaşabilme imkânı elde etmektedirler. Bunun dışında içeriğin indirilerek çevrimdışı izlenmesi de söz konusu dijital izleme ve dinleme yönteminin bir avantajı olarak kullanıcılara sunulmaktadır. Fakat kimi imkanların kullanıcılara kolaylık sunduğu ifade edilebiliyorsa da aynı zamanda bu etkileşim içeren imkanların çocuklar tarafından kullanım şeklinin üzerinde durmak, çocukların izleme ve dinleme yaptıkları platform ve içeriklerin zararlarını değerlendirmek önem arz etmektedir.

İnternet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerinde sunulan ve çocukların zihinsel, ahlaki veya ruhsal gelişimine olumsuz etki edecek sonuçları en aza

⁹⁶ BluTV, “BluTV’de ebeveyn kilidi özelliği var mı?”, <https://destek.blutv.com/hc/tr/articles/360018587439-BluTV-de-ebeveyn-kilidi-%C3%B6zelli%C4%9Fi-var-m%C4%B1->

⁹⁷ Toksoy, s.73.

indirebilmek, çocukların internet ortamındaki uygun olmayan görsel-işitsel içeriklerle karşılaşmasının önüne geçmek amacıyla ebeveyn kontrol sistemi uygulanabilmektedir. Ebeveyn kontrol sistemi için bilinçli bir ebeveyn olmak, medya okuryazarı niteliğini haiz olmak önem taşımaktadır. Ayrıca etkili denetim ve düzenlemeler bu alanda yetkin bir sistemin kurulması için elzemdir. Çocukların riskli içeriklere erişiminin önlenmesi için düzenlenen sistemlerin orantılılık ilkesi çerçevesinde uygulanmasıyla ebeveyn kontrol sistemi işlevsel hale gelecektir. Ebeveyn kontrol sisteminin işlevselleşmesinde bu sistemi internet ortamından isteğe bağlı yayın hizmetlerine entegre etmeye yönelik hukuki düzenlemeler önemli rol oynamaktadır. Türkiye’de 6112 sayılı Kanun’un 29/A maddesinden sonra yürürlüğe giren Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik’in 21. maddesi isteğe bağlı yayınlarını internet ortamından sunmak isteyen medya hizmet sağlayıcılara ve platform işletmecilerine çocukların yaşlarına uygun olmayan içerikleri onların duyamayacakları veya ulaşamayacakları şekilde sunmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk, temel hak ve özgürlüklere müdahil olma anlamında eleştirilebilirse de kamu yararı ve çocuğun korunmaya muhtaç kimliği nedeniyle temel hak ve özgürlüklerin ölçülü ve orantılı sınırlanması olarak kabul edilmelidir.

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’da isteğe bağlı yayınlar için çeşitli yükümlülükler kabul edilmiştir. 6112 sayılı Kanun’un 2018 yılında yapılan değişiklikle kabul edilen 29/A maddesi ve özellikle 21. maddesiyle Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik isteğe bağlı yayınlarını internet ortamından sunan medya hizmet sağlayıcılar ve platform işletmecilerine benzer yükümlülükler getirmektedir. Böylece geleneksel medya araçlarında kabul edilen ebeveyn kontrol sistemi internet ortamından isteğe bağlı yayın gerçekleştiren kuruluşlar için de yükümlülük haline gelmektedir. Mevzuata göre, çocukların zihinsel, ruhsal veya ahlaki gelişimlerine zarar verebilecek ve olumsuz sonuçlara yol açabilecek yayınların belli şekillerde belli tekniklerle sunulması zorunlu tutulmaktadır. Bu şekilde ebeveynlere internet ortamında çocukların izleme ve dinleme alışkanlıklarına yönelik ebeveyn kontrol sistemlerini devreye sokarak çocukları yetişkinlere uygun olacak şiddet, cinsellik, milli ve ahlaki değerlere aykırı içerikler başta olmak üzere olumsuz örnek oluşturabilecek içeriklerden koruma imkanı tanınmaktadır. Zira burada çocuk hakları kapsamında bilgiye erişim hakkının ihlali değil, bilgiye erişim hakkının, kişilik hakkının korunmasıyla dengelenmesi söz konusudur. Çocuğun üstün yararı bağlamında kamu yararının korunarak çocukların yaş ve gelişimlerine uygun içerikler kapsamında bilgiye erişimi sağlanmaktadır.

KAYNAKÇA

Akalın A, “RTÜK Kurumsal İmajı: 2019-2023 Stratejik Planı Çerçevesinde.” Ўзбекистонда хорижий тиллар” илмий-методик электрон журнал, journal.fledu.uz, S:4, 2019, s.132-158.

Altaş S, “Anonim ile Limited Şirket Yöneticileri Hakkında Sorumluluk Davası Açabilmek İçin Genel Kurul Onayı Gerekir mi?” Mali Çözüm Dergisi, C:5, S:2, 2017, s.153-160.

Amazon Prime, “Amazon Prime’a Prime Video Dahil Mi?” Primevideo. Erişim Tarihi: Ocak 15, 2022. https://www.primevideo.com/help/ref=atv_hp_nd_nav?language=tr_TR&nodeId=GD5REBNJD74BURF6.

Apa E / Bassini M, “Parliament Strengthens Parental Control And Filtering In Electronic Communications.” Iris Merlin. Erişim Tarihi: Ocak 2, 2021. <https://merlin.obs.coe.int/article/8961>.

Baş HH, Radyo- Televizyon Mevzuatı ve Konu ile İlgili Yargı Kararları, Beta Yayınları, İstanbul, 2016.

BBC, “Online Safety Bill: Harmful and Illegal Content could Evade New Laws, MPs Warn” Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-60103156>.

BBC, “TikTok and Twitch Face Fines under New OFCOM Rules.” Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://www.bbc.com/news/technology-58809169>.

Benassi M, “European Commission: Report on Parental Control of Television Broadcasting.” Iris Merlin. Erişim Tarihi: Ocak 3, 2022. <https://merlin.obs.coe.int/article/1322>.

Benedek W / Kettemann M C, *İfade Özgürlüğü ve İnternet*, MATBAM Yayınevi, Ankara, 2013.

Bhargava V / Luniya V, “How India Regulates Social Media And The OTT Platforms - Information Technology (Intermediary Guidelines And Digital Media Ethics Code) Rules.” Mondaq. Erişim Tarihi: Ocak 3, 2022. <https://www.mondaq.com/india/social-media/1069974/how-india-regulates-social-media-and-the-ott-platforms--information-technology-intermediary-guidelines-and-digital-media-ethics-code-rules-2021>.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, “İnternet Kullanımında Çocuk ve Aile İlişkisi” Erişim Tarihi: Ocak 1, 2022. <https://internet.btk.gov.tr/internet-kullaniminda-cocuk-ve-aile-iliskisi>.

Blázquez F J C / Cappello M / Lépinard A / Valais S, The Protection of Minors in a Converged Media Environment. Strasbourg: European Audiovisual Observatory, 2015.

Blutv, “BluTV’de ebeveyn kilidi özelliği var mı?” BluTV. Erişim Tarihi: Ocak 15, 2022. <https://destek.blutv.com/hc/tr/articles/360018587439-BluTV-de-ebeveyn-kilidi-%C3%B6zelli%C4%9Fi-var-m%C4%B1->

Body of European Regulators for Electronic Communications, “Body of European Regulators for Electronic Communications, Report on OTT services.” Berec. Erişim Tarihi: Kasım 17, 2021. https://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/reports/5751-berec-report-on-ottservices.

Can ME, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri.” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:15, S:4, 2011, s. 1-23.

CGK Yargıtay, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, K. 2015/66, E. 2014/14-603 (24 Mart 2015).

Council of Europe, Media Regulatory Authorities and Protection of Minors, COE, Strasbourg, 2019. Erişim Tarihi: Kasım 17, 2021. <https://rm.coe.int/media-regulatory-authorities-and-protection-of-minors-serbian-/168096847b>.

Çakır H, “Televizyonun Zararlı Yayınları Karşısında Çocukların Korunmalarına Yönelik Yasal Düzenlemeler.” *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S:19, 2004, s. 471- 487 .

Çelen FK / Çelik A / Seferoğlu S S, “Çocukların İnternet Kullanımları ve Onları Bekleyen Çevrim-İçi Riskler.” XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri İnönü Üniversitesi, İnternet Teknolojileri Derneği, S:2-4, 2011, s.645-652.

Danıştay, 13. Daire Başkanlığı, K.2015/1331, E.2015/830, 18.05.2015.

Danıştay, 13. Daire Başkanlığı, K.2018/2795, E.2015/5449, 10.10.2018.

Danıştay, 13. Daire Başkanlığı, K.2019/1, E.2013/1131, 03.01.2019.

Demirel Ş / Giray Yakut S, “Karar Ağacı Algoritmaları ve Çocuk İşçiliği Üzerine Bir Uygulama.” Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, C:8, S:4, 2019, s.52- 65.

Department for Digital, Culture, Media & Sport, “Online Safety Bill: Factsheet.” 17 Mart 2022. Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://www.gov.uk/government/publications/online-safety-bill-supporting-documents/online-safety-bill-factsheet#who-oversees-and-enforces-the-framework>.

Doğan Haber Ajansı, “RTÜK Başkan Yardımcısı Uslu’dan ‘Ebeveyn Kontrolü’ Hatırlatması.” Erişim Tarihi: Ocak 10, 2022. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/rtuk-baskan-yardimcisi-usludan-ebeveyn-kontrolu-hatirlatmasi-41734897>.

Dönmez E, “Yeni Medya ile Değişen Televizyon Yayıncılığında İçerik Üretimi: Küresel ve Yerel Ölçekli Platformlar.” Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Radyo ve Televizyon Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Dülger MV, “Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Çocuk Pornografisinin İnternet Aracılığıyla Yayılmasına Karşı Yapılan Düzenlemeler.” *İstanbul Barosu Dergisi*, C:78, S:4, 2004, s.1485- 1496.

Dülger MV, “RTÜK Denetimi İnternete Yeni Bir Yasak mı Getiriyor? RTÜK’ e Eklenen 29/A Maddesinin 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi.” 2021, s. 1-11, SSRN. Erişim Tarihi: Ocak 16, 2022. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3792257.

Ertürk YD / Akkor Gül A, *Çocuğumuzu Televizyona Teslim Etmeyin*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2006.

EUR-Lex, “Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the Coordination of Certain Provisions Laid Down by Law, Regulation or Administrative Action in Member States Concerning the Provision of Audiovisual Media Services (Audiovisual Media Services Directive).” Erişim Tarihi: Nisan 1, 2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010L0013>.

European Audiovisual Observatory, “IRISH Plus-3, VOD, platforms and OTT: which promotion obligations for European works?, A publication series of the European Audiovisual Observatory, 2016.” Erişim Tarihi: Ocak 7, 2022. <https://rm.coe.int/1680783489>.

European Regulators Group for Audivisual Media Services, “Protection of Minors in The Audiovisual Media Services: Trends & Practices, 2017.” Erişim Tarihi: Şubat 17, 2022. <https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2016/10/ERGA-PoM-Report-2017-wordpress.pdf>.

Güler N / Bayzan Ş / Güneş A, “İnternette Çocuklara Yönelik Riskler ve Ailelerin Bilinçlendirme Faaliyetlerindeki Rolü.” *Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Sempozyumu*, Mayıs, 2016, s.1205-1217 Erişim Tarihi: Şubat 17, 2022. <https://drive.google.com/file/d/11VvPFxOYa0m-7T4gfln7PzK0nOvxZHL1/view>.

Gündüz Kalan Ö, “Medya Okuryazarlığı ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma.” *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, C:1, S:39, 2011, s.59-73.

Güneş S, *İnternet Kullanımı ve Aile*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, 2008.

Güngör Kırçıl A / Karagüler T, “Ödev Kopyacılığında İnternetin Rolü ve Önlemler.” IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Dumlupınar Üniversitesi, İnternet Teknolojileri Derneği, Ocak 31, Şubat 2, 2007, s.197-200.

Gürsoy Y, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun Getirdiği Değişiklikler, Scala Yayıncılık, İstanbul, 2011.

İçel K, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Bağlamında ‘Avrupa Siber Suç Politikasının Ana İlkeleri’”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C:59, S:1-2, 2001, s.3- 10.

Kaiser M, “FSM, Approves Additional Disney+ Youth Protection Functions.” Iris Merlin. Erişim Tarihi: Ocak 19, 2022, <https://merlin.obs.coe.int/article/9172>.

Karan U, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi C:2, Avrupa Konseyi, Ankara, 2019.

Kaşıkçı D/Çağiltay K/Karakuş T/Kurşun E/Ogan C, “Türkiye ve Avrupa’daki Çocukların İnternet Alışkanlıkları ve Güvenli İnternet Kullanımı.” Eğitim ve Bilim, C:39, S:171, 2014, s.230- 243.

Kırık A M, “Televizyonun Gelişim Çağı Çocukları Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Ebeveyn Kontrol Sorunu.” 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:2, S:4, 2013, s.189-198.

Kroon A, “European Council: Protection of Minors in The Light of the Digital Developments.” Iris Merlin. Erişim Tarihi: Ocak 2, 2021. <https://merlin.obs.coe.int/article/1556>.

Leiva M G, “First Draft Law on Audiovisual Communication.” Iris Merlin. Erişim Tarihi: Ocak 19, 2022. <https://merlin.obs.coe.int/article/9031>.

Mahmutoğlu FS, “Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Süjelerinin Ceza Sorumluluğu.” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C:59, S:1-2, 2001, s.39-49.

Malkoç İ, Yeni Türk Ceza Kanunu, Malkoç Yayınevi, Ankara, 2008.

Netflix, “Belirli bir yetişkinlik düzeyine sahip profil oluşturulması.” Erişim Tarihi: Ocak 15, 2022. <https://help.netflix.com/tr/node/114275>.

Netflix, “Netflix Games: Yepyeni Bir Mobil Eğlence Deneyimi.” Erişim Tarihi: Ocak 5, 2022. <https://about.netflix.com/tr/news/let-the-games-begin-a-new-way-to-experience-entertainment-on-mobile>.

Netflix, “Netflix’in Öneriler Sistemi Nasıl Çalışıyor?” Erişim Tarihi: Aralık 7, 2021. <https://help.netflix.com/tr/node/100639>.

Netflix, “Netflix’teki dizi ve filmlerin yetişkinlik düzeyleri.” Erişim Tarihi: Ocak 15, 2022. <https://help.netflix.com/tr/node/2064>.

Netflix, “Önizlemeleri otomatik oynatma özelliğinin açılıp kapatılması.” Erişim Tarihi: Aralık 15, 2021. <https://help.netflix.com/tr/node/2102>.

Netflix, “Profillerin kilitlemesi veya kilidinin açılması.” Erişim Tarihi: Aralık 17, 2021. <https://help.netflix.com/tr/node/114277>.

Netflix, “Yetişkinlik düzeyi seçimi veya içeriklerin engellenmesi.” Erişim Tarihi: Kasım 9, 2021. <https://help.netflix.com/tr/node/114276>.

Nolan P, “Ireland: New Law To Protect Children And General Public Online.” Mondaq. Erişim Tarihi: Ocak 3, 2022. <https://www.mondaq.com/ireland/media-entertainment-law/789332/new-law-to-protect-children-and-general-public-online>.

Odabaşı F / Çoklar AN / Kabakçı I, “Yeni Dünya: İnternet-Ailelerin Yeni Dünyadaki Sorumlulukları Nelerdir?” 8. Aybastı-Kabataş Kurultayı, Temmuz 2-3, 2007, s. 1-9.

Ofcom, ‘Specially Restricted Material’ and Age Verification Guidance for Providers of On-Demand Programme Services Changes to the Guidance. (Anılış: Restricted Material) 2021. Erişim Tarihi Mart 30, 2022. https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0018/140157/statement-changes-odps-rule-11-guidance.pdf.

Ofcom, “Video-Sharing Platform Guidance, Guidance for Providers on Measures to Protect Users from Harmful Material.” 2021. Erişim Tarihi: Mart 30, 2022, https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0028/216487/vsp-harms-draft-guidance.pdf.

Oğuz BN / Kutluca AY, “Okul Öncesi Dönemde Çocukları Olan Ebeveynlerin Teknoloji Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi.” Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C:39, S:2, 2020, s. 252-268.

Oğuz H, İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.

Öktem F / Sayıl M / Çelenk Özen S, “Çocuklar ve Gençlerin Televizyonun Zararlı İçeriklerinden Korunması: ‘Akıllı İşaretler Sınıflandırma Sistemi’ Akademik Çalışma Altyapısı.” RTÜK. Erişim Tarihi: Şubat 17, 2022. <https://www.rtukisaretler.gov.tr>.

Özbakır AF, “İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu.” Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Özbek VÖ, Müstehcenlik Suçu, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009.

Özmen İ, “Dijital Platformların Kullanımlar ve Doyumlar Bağlamında Alınması Netflix ve BluTV Örneği.” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

Özsevinç N, “Yeni Medya Okuryazarlığı Bağlamında Teknoloji Bağımlılığının İncelenmesi: İlköğretim Öğrencileri ve Ebeveynlerinin Davranışsal Bağımlılık Analizi.” *İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Pirim H, “Yapay Zeka.” Yaşar Üniversitesi E-Dergisi 1, C:1, 2006, s.81-93
Erişim Tarihi: Kasım 17, 2021. <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/financialtimes/business/FT1059479146446.html>.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, “Görsel-İşitsel Yayıncılık Etik İlkeleri.” Erişim Tarihi: Ocak 16, 2022. <https://www.rtuk.gov.tr/gorsel---isitselyayincilik-etik-ilkeleri/3841>.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, “6112 Sayılı Kanun Kapsamında Verilen Danıştay Kararları.” Erişim Tarihi: Ocak 19, 2022. <https://www.rtuk.gov.tr/6112-sayili-kanun-kapsaminda-verilen-danistay-kararlari/3766>.

Samsa N, “Kamu Haberleşme Hürriyeti Kapsamında İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Denetlenmesi.” Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.

Statista, Percentage of Internet Users Who Use Tiktok in The United Kingdom (UK) as of 3rd Quarter 2020, by Age Group. Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://www.statista.com/statistics/1184043/tiktok-user-demographics/#:~:text=As%20of%20the%20third%20quarter,years%20were%20using%20the%20app>.

Taneri G, “Müstehcenlik Suçu.” Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:13, S:1, 2018, s.561-624.

Terkan N, / Taylan A, “İnternet ve Çocukların Korunması: Ebeveyn Kontrolü.” Uluslararası Yeni İletişim Ortamları ve Etkileşim Konferansı, Nisan 28-30, 2010, s. 338- 342.

Toksoy K, “Dijital Medyanın 18 Ay- 3 Yaş Arasındaki Çocukların Gelişimine Etkisi.” Gazi Üniversitesi Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Çocuk Nöroloji Bilim Dalı, Uzmanlık Tezi, 2018.

Tuncer N, “Çocuk ve İnternet Kullanımı.” Türk Kütüphaneciliği 14, no.2 (2000): 205- 212.

UK Parliament, “Parliamentary Bills.” Erişim Tarihi: Mart 29, 2022. <https://bills.parliament.uk/bills/3137>.

University of Oxford, “Final Report, Parental Control of Television Broadcasting, PCMLP.” Erişim Tarihi: Ocak 22, 2022. https://ec.europa.eu/archives/information_society/avpolicy/docs/library/studies/finalised/parental_control/chapter1.pdf.

Yıldız Ş, “Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu.” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C:12, S:24, 2013, s.61-79.

Yiğit T / Sığla M / Aksungur N / Erbağ S / Palaz Ü, “Çocuklar İçin İnternet Güvenliği: Bir Ebeveyn Kontrol Aracı.” IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Dumlupınar Üniversitesi, Ocak 31, Şubat 2, 2007, s.45-50.

Yücel T, “İnternet Üzerindeki TV Yayınları Düzenleme Taslağında Eksiklikler Var.” Youtube. Erişim Tarihi: 7 Temmuz 2021. <https://www.youtube.com/watch?v=vDH4ntybsb4&t=601s>.